

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1130

13. PROSINCA 2024. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001 >

28. izložba božićnjaka u Subotici

Tradicija oblikovana rukama

SADRŽAJ

6

Na Verušiću održana sjednica HNV-a
**Dodijeljena priznanja za
doprinos hrvatskoj za-
jednici, kulturi i nastavi**

12

Vlč. Josip Štefković, predsjednik
Katoličkog društva *Ivan Antunović*
**Čuvamo povijest
radi budućnosti**

22

Godišnji koncert u Hrvatskom domu
u Somboru
Nazorov 88. rođendan

24

Godišnji koncert izvođačkog
folklornog ansambla HKC-a
Bunjevačko kolo iz Subotice
**»Kad zapivam
i kolo se sviri«**

30

Godišnji koncert HGU-a
Festival bunjevački pisama
**Uspješna godina –
uspješan koncert**

34

Katolička Crkva u Srbiji
dobila kardinala
**Mons. Nemet
novi kardinal**

FOTO: Beta / AP/ Gregorio Borgia

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeva 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

vlč. Vinko Cvijin (predsjednik), vlč. Josip Ivešić,
Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Nevenka
Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić, Ama-
lija Šimunović, Željka Vukov

v. d. RAVNATELJICE:

Mirjana Trkulja

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)
Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)
e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
LEKTOR:
Zlatko Romić
TEHNIČKA REDAKCIJA:
Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)
FOTOGRAFIJE:
Nada Sudarević
ADMINISTRACIJA:
Branimir Kuntić
(tajnice@hrvatskarijec.rs)
(distribucija@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

Rampa

Srbiji je opet spuštена rampa. I to ona koju europski dužnosnici dižu za one koji su, po njihovoj procjeni, zaslužili proći dalje. A to dalje samo je koračić bliže cilju koji su stvarno ili deklarativno zagovarale sve vlasti od 2000. godine. No, uvijek se nekako spotičemo, uglavnom sami sa sobom. I uglavnom je netko drugi kriv. Zato što nas ne voli, zato što radi za neke i nečije interese, zato što mu smetamo jaki gospodarski i vojno, utjecajni... Barem se tako pokušava predstaviti, jer najteže je, kao i uvijek i kao i svugdje, vidjeti i priznati svoje pogreške i propuste. Što ako rampa nije zbog toga što nas netko ne voli i što nekome smetamo već zato što ne stojimo najbolje s vladavinom prava, što nam malo škripi sa slobodom medija, pravosuđem, što nam je glava istovremeno iskrivljena i na Istok i na Zapad? Jel'te, nije to baš za domaću javnost? Bolje zvuči ono prvo.

Iako je EU tri puta spuštala Srbiji rampu za klaster 3, preokret bi se možda i mogao dogoditi danas (petak), ali samo ako jaki igrači, a to su Njemačka, Francuska i Italija, budu imale interesa i budu uspjele utjecati na osam članica EU dosljednih u svojem »ne«. Ako se to ne dogodi, rampa će i dalje ostati spuštена za klaster za koji je Srbija u tehničkom smislu spremna od 2021. godine.

A da vas samo podsjetim: sada je kraj 2024. godine. Samo je to dvije godine do 2026. koju je predsjednik Srbije zacrtao kao godinu kada će Srbija ispuniti sve obveze prema Europskoj uniji. Samo dvije godine za ono što nije urađeno čitavo desetljeće! I malo više od desetljeća.

Za one s previše optimizma samo jedan citat: »Kojim tempom će ići put Srbije k Europskoj uniji, ovisi od razvoja civilnog društva, medija i vladavine prava koji su 'kamen temeljac' procesa pridruživanja«. Rekao je to nitko drugi do šef Delegacije Europske unije u Srbiji **Emanuele Giaufret**. Iz ovoga bi valjda trebalo sve biti svima jasno.

Z. V.

Žigmanov: Mjere koje provodimo doprinose da ljudska prava budu stalno u fokusu

Politike i mjere koje se provode unutar Vlade Srbije stvaraju i doprinose da ljudska prava budu stalno u fokusu svih naših aktivnosti, rekao je u utorak, 10. prosinca, ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog **Tomislav Žigmanov**, dodajući da sve što pridonosi kršenju ljudskih prava bude eliminirano iz naše javnosti i politika, objavio je *Tanjug*.

Na svečanosti u Beogradu povodom Dana ljudskih prava Žigmanov je rekao da će fokus na ljudska prava, naročito kada su u pitanju društveno osjetljive grupe, biti i dalje dio ukupnih politika.

»Srbija kao dostojanstvena država slobodnih i jednakih građana, koja će voditi računa spram svih društveno osjetljivih kategorija i biti posvećena ukidanju diskriminacije i borbi za nultu toleranciju spram svakog oblika nasilja, govora mržnje, akata koji pridonose zaklinutosti ljudskih prava – bit će i dalje jedina politika za koju ćemo se zalagati unutar Ministarstva i Vlade Srbije«, rekao je Žigmanov.

Istakao je da Ministarstvo sve korake k unaprjeđenju ljudskih prava čini u partnerstvu s organizacijama civilnog društva i pripadnicima akademske zajednice.

On je naveo i da se Vlada Srbije nedavnim usvajanjem reformske agende i planom rasta još jednom jasno i nedvosmisleno opredijelila za europske vrijednosti, za principe vladavine prava, za gospodarski rast, digitalnu transformaciju, odnosno za socijalno-ekonomski napredak i prosperitet svih građana.

Stalna koordinatorka Ujedinjenih naroda u Srbiji **Martine Rothmann** rekla je da je Srbija ratificirala većinu ključnih konvencija o ljudskim pravima i da po pitanju ljudskih prava ima dobar mehanizam za zajednički rad s akademskom zajednicom, civilnim društvom i društvom općenito.

Ona je dodala da postoje izazovi, da primjena zakona nekada može biti neujednačena, a da Srbija mora raditi i na smanjenju govora mržnje i na većem prostoru za novinare i aktiviste.

»U svim zemljama imate različita područja na kojima trebate raditi, i pažnju na različite grupe stanovništva –

mogu biti ranjive, a možda i ne tako ranjive grupe, ali to je uvijek problem u svim zemljama. Imamo instrument koji je ponovo razvijen s mnogim zainteresiranim stranama, zajedno s Ministarstvom, koji se zove 'Ne ostavljajte nikoga iza', koji treba primijeniti u politici i zakonodavstvu«, navela je Rothmann.

Šef delegacije EU u Srbiji **Emanuele Giamberini** naveo je da je EU zasnovana na nizu stupova i vrijednosti koje su dio našeg identiteta.

»Vjerujemo u zaštitu i unaprjeđenje ljudskih prava za sve, vjerujemo da nitko ne mora da biti diskriminiran zbog izbora koje donosi, bilo zbog svog spola, etničke pripadnosti ili seksualne orijentacije. Trudimo se da sva-

FOTO: Beta / Milan Obradović

kodnevno promoviramo i štitimo ta prava unutar EU i naravno izvan EU, i Srbije kao zemlje kandidata za članstvo«, rekao je Giamberini.

Kako je dodao, u Srbiji je moguće napredovati i raditi s institucijama – s vladom i s civilnim društvom.

»Mislim da civilno društvo ovdje ima važnu ulogu«, rekao je Giamberini.

Međunarodni dan ljudskih prava obilježava se 10. prosinca širom svijeta, a obilježavanje je ustanovljeno 1950. godine na generalnoj skupštini Ujedinjenih naroda.

H. R.

Godišnji susret elektora HNV-a u Rumunjskoj

Hrvatsko nacionalno vijeće u Srbiji i ove je godine organiziralo dvodnevni susret elektora V. saziva.

Ovoga puta elektori su se prošlog vikenda susreli s rumunjskim Hrvatima u Karaševu i Temišvaru, gdje im je domaćin bio predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Rumunjskoj dr. sc. **Petar Hategan**.

Tijekom prvog dana studijskog posjeta, održan je radni sastanak na kojem je bilo prezentirano godišnje izvješće za 2024. godinu. Drugog dana studijskog posjeta Rumunjskoj elektori su se susreli s Hrvatima u Karaševu. Nakon euharistijskog slavlja u crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije, koje je predslavio župnik vlč. **Petar Rebedžila**, elektori su imali priliku obići sjedište Hrvata u Karaševu – Zajedništvo Hrvata u Rumunjskoj.

Predstavnik Hrvata i zastupnik u parlamentu Rumunjske **Slobodan Ghera Giureci** na trgu je održao govor i pozdravio hrvatsku zajednicu iz Srbije. Također, mjesnu zajednicu Hrvata u Karaševu pozdravila je i predsjednica HNV-a i zastupnica u Hrvatskom saboru **Jasna Vojnić**.

»Mi smo Hrvati iz Srbije, iz Vojvodine, živimo tamo u nekim teškim okolnostima, svatko u svome, a zajedno smo najjači. Hrvata izvan Hrvatske ima jednak broj koliko i Hrvata u Hrvatskoj. Ja sam sada u Saboru i imate naš mikrofon, sve vaše potrebe i želje slobodno iznesite. Zastupat ćemo vas jednako kao i svaku hrvatsku manjinu. Možete imati puno povjerenje da ćemo se zaista truditi i pomoći vam da očuvate vaš identitet ovdje na ovim prostorima. Želimo vam svako dobro i pozivamo vas da nam dođete u posjet«, izjavila je Vojnić.

Tijekom dva dana u ulozi domaćina bio je Petar Hategan, lektor na Lektoratu za hrvatski jezik u Temišvaru, predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Rumunjskoj i član Savjeta Vlade Hrvatske za Hrvate izvan Hrvatske. Svetoj misi prisustvovali su načelnik Općine Karaševo **Ivan Hategan** i načelnik Općine Lupak **Marjan Lauš**.

Drugog dana susreta elektori su posjetili i Dom kulture u Klokotiću, gdje ih je dočekaao voditelj KUD-a *Klokotić* **Milja Vata** i članovi KUD-a, te župnik iz ovog mjesta vlč. **Milan Mihai Sima**.

H. R.

Vojnić: Potpora obiteljima ključ našeg opstanka

Predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji i zastupnica u Hrvatskom saboru **Jasna Vojnić** sastala se prošloga tjedna s ministrom demografije i useljništva **Ivanom Šipićem** u Zagrebu.

Vojnić je objavila detalje prošlotjednog sastanka u Zagrebu na kojem se razgovaralo o važnosti jačanja potpore obiteljima kao temelju za očuvanje identiteta i dugoročnu održivost hrvatske zajednice u Srbiji, uz poruku da je »potpora obiteljima ključ našeg opstanka«.

»Opstanak i budućnost hrvatskog naroda pitanje je svih pitanja ne samo u Hrvatskoj, već i u Bosni i Hercegovini, Srbiji, Crnoj Gori i u drugim krajevima Europe i svijeta. Zajedničkim snagama želimo raditi na ostanku Hrvata na svojim ognjištima, očuvanju našega naroda –

naše tradicije, identiteta, jezika i kulture«, objavio je Šipić na svom FB nalogu.

Sastanku su prisustvovali i saborski zastupnici iz Bosne i Hercegovine **Nevenko Barbarić** i **Dario Pušić**.

Na Verušiću održana sjednica HNV-a

Dodijeljena priznanja za doprinos hrvatskoj zajednici, kulturi i nastavi

Vijećnici odlučili o dodjeli priznanja * Informirani o manifestacijama i projektima* Karolina Bašić pozvala sve zainteresirane da što prije počnu pripremu novih prijedloga projekata kako bi bili spremni za novi natječaj za prekogranične projekte u ukupnoj vrijednosti od 1.500.000 eura

Hrvatsko nacionalno vijeće donijelo je na svojoj sjednici odluku da se priznanje *Ban Josip Jelačić* za društveni rad u hrvatskoj zajednici dodijeli fra Josipu Špeharu, priznanje *Dr. Josip Andrić* za promoviranje i razvoj hrvatske kulture dodijelilo je mons. Stjepanu Beretiću, a priznanje *Pajo Kujundžić* za doprinos nastavi na hrvatskom jeziku dodijeljeno je Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Sjednica HNV-a je održana u Mjesnoj zajednici Verušić u Verušiću, 6. prosinca, a prisustvovalo je 15 vijećnika od 29.

Dodijeljena priznanja

Nakon usvajanja zapisnika s 34. sjednice i šest sjednica održanih telefonskim putem, na koje nije bilo primjedaba, vijećnici su odlučivali o tome tko će ove godine dobiti priznanja HNV-a.

Priznanje *Ban Josip Jelačić* za društveni rad u hrvatskoj zajednici dodijeljeno je fra Josipu Špeharu iz Bača na prijedlog MO Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini Plavna, Bač, Vajska. U obrazloženju se navodi kako fra Špehar, »osim što već 45 godina duhovno brine, uz sve nedaće koje su se dogodile našem narodu u posljednjih tridesetak godina, vrlo je uspješno sačuvao hrvatsku baštinu na našim prostorima«. Među ostalim, navodi se kako je »neizmjereno bogatstvo koje samostan posjeduje u narodnim nošnjama, starim predmetima čak i fragmentima iz rimskog doba ostalo sačuvano« upravo zahvaljujući njemu, kako »nevjerovatnom energijom brani istinu o povijesti Franjevačkog samostana u Baču s kojim je hrvatski narod stoljećima povezan«, bavi se etnografijom šokačkih Hrvata te »u svojim dokumentima i knjigama argumentirano i nepobitno dokazuje etnogenezu Hrvata te vezu današnjih Hrvata s prostora Bača, Vajske, Bođana, Plavne, Bačkog Novog Sela i Bukina s njihovom prapostojbinom današnjom Bosnom i Hercegovinom pa i dalje u povijest«.

Obrazlaže se kako se nije pokolebao ni kada je 15. rujna 1990. godine aktivirana eksplozivna naprava na vratima Franjevačkog samostana, niti kada je 2016. godine doživio napad unutar samostana, bio teže ozlijeđen i opljačkan. Fra Špehar je objavio knjige *Tko su Šokci?*, *Franjevački*

samostan Bač povijesni pregled, *Šamija i Bajka – povijesna analiza tradicijskog ruha Hrvata Šokaca u Baču i Biseri mitomanije* u kojoj je ogolio sve neistine vezane uz Franjevački samostan u Baču.

Na prijedlog Katoličkog društva *Ivan Antunović* iz Subotice HNV je odlučio dodijeliti priznanje *Dr. Josip Andrić* za promoviranje i razvoj hrvatske kulture mons. Stjepanu Beretiću, svećeniku, kulturnom djelatniku i publicistu. U obrazloženju za dodjelu priznanja navodi se kako je on posljednjih 39 godina župnik katedralne župe svete Terezije Avilske u Subotici, te da uz svoje redovite dužnosti obavlja i brojne službe u biskupiji, aktivni je sudionik kulturnih događanja u hrvatskoj zajednici i član nekoliko hrvatskih udruga. Bio je glavni i odgovorni urednik *Subotičke Danice* od 1984. do 2018., a uz brojne priloge u *Zvoniku* izdao je i trinaest publikacija. »Vrsni je propovjednik i katehet i za svojih 50 godina odgojio je mnoge naraštaje. U svojim stavovima je konstruktivan. Njegov značaj u hrvatskoj zajednici i doprinos hrvatskoj kulturi su veliki. Sve što je radio, radio je iz poštivosti i s ljubavi i uz vlastiti trošak i vremenski i financijski. Po uzoru na biskupa *Ivana Antunovića* davao je od sebe i svojega za Crkvu i svoj narod«, navodi se, među ostalim, u obrazloženju.

Na prijedlog Odbora HNV-a za obrazovanje priznanje *Pajo Kujundžić* za doprinos nastavi na hrvatskom jeziku dodijeljeno je Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Republike Hrvatske. U obrazloženju se, među ostalim, navodi kako »od kada je osnovan, 2012. godine, Središnji državni ured ima ključnu ulogu u očuvanju i promicanju hrvatske kulture, identiteta i prava Hrvata izvan Hrvatske, pruža značajnu potporu udrugama Hrvata u Srbiji putem javnih natječaja, što je ključno za organizaciju kulturnih, obrazovnih i drugih aktivnosti koje promiču hrvatski identitet, jezik i tradiciju. Ove udruge čine temelj zajednice, okupljajući ljude koji njeguju hrvatske običaje i kulturu, i omogućuju održavanje veza s Hrvatskom«, navodi se.

Osim toga, navodi se potpora u otvaranju lektorata hrvatskog jezika i književnosti na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu, donošenje posebne upisne kvote za studente, pripadnike hrvatske nacionalne manjine i hrvatskoga iseljništva u Hrvatskoj, 150 stipendija od po 1.500 eura

studentima u Srbiji, studentski domovi i drugo. »Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske zaslu-
žuje priznanje hrvatske zajednice u Srbiji zbog svog izni-
mnog doprinosa očuvanju hrvatske kulture, obrazovanja
i društvenog napretka Hrvata u Srbiji. Potpora udrugama,
posebne kvote za studente i stipendije za studente u Hr-
vatskoj i Srbiji čine osnovu za daljnji razvoj zajednice i odr-
žavanje snažnih veza s matičnom domovinom«, zaključuje
se u obrazloženju.

Priznanja će biti uručena na proslavi praznika hrvatske
zajednice u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici u pe-
tak, 13. prosinca.

Vijećnici HNV-a zatim su usvojili dvije odluke: Odluku o
davanju mišljenja o predloženim članovima upravnih odbo-
ra ustanova kulture koje su od osobitog značaja za očuva-
nje, unaprjeđenje i razvitak kulturne posebnosti i očuvanje
nacionalnog identiteta Grada Subotice, prema kojoj je u
Upravni odbor Gradskog muzeja HNV predložio **Bernadi-
cu Ivanković**, u UO Dječjeg kazališta **Tanju Stantić**, UO
Suvremene galerije **Davora Bašića Palkovića** i UO Povi-
jesnog arhiva **Vojislava Temunovića**.

HNV je usvojio i Odluku o davanju pozitivnog mišljenja o
izboru ravnatelja OŠ **Jovan Popović** u Srijemskoj Mitrovici
Slobodana Stojilkovića u kojoj učenici pohađaju i izborni
predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture.

Sjednicu je vodio dopredsjednik HNV-a za Suboticu
Slavko Benčik, a sve odluke usvojene su jednoglasno i
bez rasprave.

Informacije o manifestacijama i projektima

Član Izvršnog odbora zadužen za kulturu **Denis Lipo-
zenčić**, koji je bio i koordinator za tri manifestacije kulturnih
udruga *Bunjevci bez granica*, *Šokci i baština* i *Srijemci Sri-
jemu*, koje su održane pod pokroviteljstvom HNV-a, izvije-
stio je prisutne o njihovoj realizaciji i financijskom okviru.

Ukupna sredstva koja su preko *Crofond*a bila dodijeljena
ovim trima manifestacijama iz Središnjeg državnog ureda
za Hrvate izvan Republike Hrvatske iznosila su 1.150.000
dinara. Za manifestaciju *Bunjevci bez granica*, čiji je doma-
ćin bio HKUD *Vladimir Nazor* iz Sombora, bilo je osigurano
306.000 dinara, za manifestaciju *Šokci i baština*, u kojoj je
sudjelovalo šest udruga a čiji je domaćin bila KPZH *Šoka-
dija* iz Sonte, bilo je osigurano 392.000 dinara i za manife-
staciju *Srijemci Srijemu*, u kojoj je sudjelovalo osam udruga

a domaćin bio HKPD *Matija Gubec* iz Rume, bilo je osigu-
rano 395.000 dinara.

Prema riječima Denisa Lipozenčića, u budućnosti bi tre-
balo razmisliti o konceptu ovih manifestacija kako bi one
odgovarale ukusu i potrebama publike i kako bi se privuklo
više članstva.

»Naš prijedlog je da se što ranije odredi tko će biti doma-
ćin manifestacije, a treba razmisliti i o konceptima samih
manifestacija. Naime, vidjelo se tijekom provedbe manife-
stacija koje udruge rade, koje stagniraju i koje su u padu.
Malo je stručnih kadrova, neke udruge su neaktualne u
jednom dijelu svojih programa pa treba razmisliti o novim
pravcima kako bi se privuklo više članstva. Neke udruge su
izgubile fokus, strpljenje i entuzijazam i trebalo bi raditi na
razvijanju kadra«, rekao je Lipozenčić.

Projekti prekogranične suradnje

Predsjednica Izvršnog odbora HNV-a **Karolina Bašić**
izvijestila je članove HNV-a o realizaciji 32 projekta preko-
granične suradnje između Hrvatske i Srbije koje je financi-
ralo Ministarstvo za regionalni razvoj i europske fondove
Hrvatske i najavila novi natječaj u istoj ukupnoj vrijednosti
od 1,5 milijuna eura.

Ukupno je bilo realizirano 32 projekta, od toga tri investi-
cijska projekta do 150.000 eura i 29 »malih« projekata u
vrijednosti do 50.000 eura. Investicijske projekte realizirali
su HNV (rekonstrukcija krova stare zgrade HNV-a i Zavo-
da za kulturu vojvođanskih Hrvata), NIU *Hrvatska riječ* je
uredila prostor i opremila tv studio, a Franjevački samostan
Sveti Antro Padovanski u Beogradu je adaptiran. Ostalih
29 projekata provele su župe i udruge iz Srbije u partner-
stvu s institucijama, školama, županijama i općinama u
Hrvatskoj.

Karolina Bašić je rekla kako i u sljedećem pozivu na natje-
čaj ostaju ista sredstva u ukupnoj vrijednosti od 1.500.000
eura te je pozvala sve zainteresirane da što prije počnu
pripremu novih prijedloga projekata kako bi bili spremni za
pripremu aplikacija i provedbu projekata. U prethodnom
pozivu bilo je 116 prijava.

»Spremni smo pomoći i za projekte i pravdanje i pred-
financiranje kako bi i Hrvatska vidjela da smo ozbiljni par-
tner«, poručila je Karolina Bašić.

J. D.

Trening za bolje funkcioniranje Savjeta za međunacionalne odnose

Kako unaprijediti interetničke odnose?

»U savjetima se vidi potencijal za doprinos interkulturalnom dijalogu, ali oni, na žalost, ne funkcioniraju na dobar način iz različitih razloga«, rekla je dr. sc. Ljubica Đorđević. »Trebamo raditi na tome da se termin interkulturalnosti razjasni i onda raditi na konkretnim aktivnostima«, rekao je Aleksa Kuzman. »Glavni problem je što se Savjet za međunacionalne odnose grada Grada Subotice uopće ne sastaje«, kaže Slaven Dulić

»Ostvarivanje nacionalne ravnopravnosti i razvijanje interkulturalnosti na lokalnom nivou – uloga Nacionalnih vijeća nacionalnih manjina i Savjeta za međunacionalne odnose« bila je tema treninga koji je održan 5. prosinca u Gradskoj kući u Subotici. Prvenstveno namijenjen članovima Savjeta i članovima nacionalnomanjinskih vijeća trening je imao za cilj da se kroz analizu dobrih praksi i izazova ukaže na mogućnosti za unapređenje nacionalne ravnopravnosti na lokalnoj razini, a fokus treninga je bio na ovlastima kao i potencijalnim preprekama u radu, kako nacionalnomanjinskih vijeća tako i lokalnih savjeta za međunacionalne odnose.

Trening su organizirali Europski centar za manjinska pitanja iz Flensburga (Njemačka) u suradnji s Ministarstvom za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog, a podržao ga je GIZ (Njemačka organizacija za međunarodnu suradnju) i financijski ga je podržala Europska unija.

O savjetima za međunacionalne odnose i ostvarivanju nacionalne ravnopravnosti na lokalnom nivou govorila je viša istraživačica koja rukovodi klasterom »Pravda i upravljanje« u Europskom centru za manjinska pitanja dr. sc. **Ljubica Đorđević**, dok je o potencijalima i preprekama u radu nacionalnomanjinskih vijeća kao i Savjeta za međunacionalne odnose govorio pučki pravobranitelj u Općini Žitište **Aleksa Kuzman**.

Prepreke u radu Savjeta

Dr. sc. Ljubica Đorđević rekla je za *Hrvatsku riječ* kako je ovaj trening dio projekta »Zaštita manjina za priključenje Europskoj uniji« kako bi se poboljšao rad SMO i unaprijedili interetnički odnosi u lokalnim zajednicama:

»Ono što je ocjena i preporuka međunarodnih monitoring tijela je da je nivo ostvarivanja manjinskih prava relativno dobar, ali da treba raditi na uspostavljanju jačih interkulturalnih veza između manjina i većine kao i

između samih manjina. Naime, neka domaća istraživanja pokazuju da je interetnička distanca između određenih etničkih grupa naročito prema Albancima, Hrvatima, Bošnjacima i Romima još uvijek veoma velika i da zaista treba raditi na tom međuetničkom povezivanju. Tu se u savjetima za međunacionalne odnose vidi potencijal za doprinos interkulturalnom dijalogu, ali ovi savjeti na žalost ne funkcioniraju na dobar način iz različitih razloga. Prvo zbog nejasnoća u samoj zakonskoj regulativi, zatim jer nisu priorizirani u lokalnim samoupravama, jer ni nacionalnomanjinska vijeća očigledno nisu naročito zainteresirana, a obični građani su zaokupljeni svojim drugim problemima i ova pitanja ne dolaze na dnevni red. Ovim treninzima pokušali smo podići svijest o mogućnostima

Najčešći problemi u praksi

- Skupština nije donijela odluku o Savjetu
- Skupština je donijela odluku, ali nije izabrala članove Savjeta
- Skupština je izabrala članove Savjeta, ali se Savjet nikada nije sastao
- Savjet se sastao jednom
- Ne postoje jasna pravila o načinu rada Savjeta ili se ona ne poštuju
- Savjet se ne sastaje redovno
- Savjet ne daje mišljenja ili prijedloge skupštini ili to čini veoma rijetko
- Skupština i izvršna tijela općine/grada ne dostavljaju akte Savjetu na mišljenje
- Usko tumačenje pojma »nacionalna ravnopravnost«, svodenje Savjeta na kulturno-umjetničko društvo ili na »međuetnički krizni štab« koji reagira samo u slučajevima međuetničkih sukoba
- Odsustvo stručnih kapaciteta, odsustvo administrativne podrške

koje pružaju savjeti da se ti odnosi unaprijede i ostvari se nacionalna ravnopravnost na lokalnom nivou».

Aleksa Kuzman rekao je za naš tjednik da je trening organiziran kako bi se potakla veća interkulturalnost i poštivanje prava pripadnika nacionalnih manjina a s druge strane umrežavanja i prožimanja u smislu zajedničkih aktivnosti nacionalnomanjinskih vijeća i savjeta za međunacionalne odnose, kao jednog od bitnih tijela na razini lokalne samouprave koje je izravno uključeno u ostvarivanje prava svih pripadnika nacionalnih manjina kao i pripadnika većinskog naroda koje žive na teritoriju općine ili grada.

»Poanta je da više ne treba promovirati multikulturalnost koja je podrazumijevala da ljudi žive jedni pokraj drugih, poštuju tradiciju, kulturu, običaje jedni drugih već se akcent stavlja na povezivanje svih pripadnika nacionalnih manjina i većinskog naroda u smislu provođenja zajedničkih aktivnosti, manifestacija. Praksa suvremenih društava i država pokazala je kako njegovanje takvih uzajamnih odnosa i poštovanjem različitosti društvo može biti tolerantnije i da se taj duh stalno održava i da s te strane nacionalne zajednice nemaju nikakvih problema«, rekao je Kuzman.

Kada su u pitanju prepreke u suradnji i funkcioniranju SMO-a, on je rekao da mi kao društvo malo kaskamo za suvremenim tokovima i vrijednostima i da možda nismo spremni na takav način se povezivati.

»Volja postoji, ali praksa govori da do suradnje rjeđe dolazi. Prije svega, trebamo raditi na tome da se termin interkulturalnosti razjasni i onda da radimo na konkretnim aktivnostima za koje je iskustvo pokazalo da omogućuju bolju suradnju. A što se tiče savjeta za međunacionalne odnose koji slabo funkcioniraju, razlozi su u tome što je slaba organizacija, tijelo je savjetodavnog karaktera i u

pogledu ovlasti nisu precizno definirana. Također utječe i to jesu li članovi plaćeni za svoj rad ili nisu, što treba poboljšati, zatim što nema dovoljno nadzora ministarstava jer bi oni trebali dati obavezne instrukcije, kao što su to ranije davala i zato što nema volje da se ustroji rad ovih tijela onako kako to zakon definira. Mi ćemo kroz edukacije i treninge doprinijeti boljoj i efikasnijoj organizaciji i radu ovih tijela«, zaključio je Kuzman.

Primjer iz subotičke prakse

Član Savjeta za međunacionalne odnose Grada Subotice **Slaven Dulić** rekao je kako je glavni problem što se Savjet za međunacionalne odnose grada Grada Subotice uopće ne sastaje.

»On se sastao samo prvi put radi konstituiranja i to samo iz razloga što je Pokrajinsko tajništvo vratilo jedan akt koji je nemoguće donijeti na Skupštini grada bez mišljenja SMO-a. I zato je on osnovan. Međutim, kod problema koji je nastao u svezi natpisa na željezničkom kolodvoru u Subotici SMO se nije sastao iako sam ja zatražio da se sastane. Naime, kao član Odbora za službenu uporabu jezika Hrvatskog nacionalnog vijeća intervenirao sam da se što prije sastane taj Odbor, i on se i sastao i proveo određene aktivnosti. Kada sam to isto pokušao uraditi i sa SMO-om Subotice i obratio se predsjednici, ona nije sazvala sastanak. HNV je odlično odreagirao i tu su i neki pomaci urađeni i Organizacija za europsku sigurnost i stabilnost je reagirala i tražila od Odbora da mu dostavimo gdje su nepravilnosti u provođenju službene uporabe jezika na teritoriju Grada Subotice«, rekao je Dulić i rekao kako očekuje da će se ovo pitanje razriješiti.

J. D.

Ines Vojnić *Takmičar generacije*

Među 120 učenika kojima su u utorak, 10. prosinca, u Domu Narodne Skupštine Srbije u Beogradu uručena priznanja *Takmičar generacije* je i Ines Vojnić iz Subotice.

Takmičari generacije učenici su koji su u osnovnoj škola postigli izuzetne rezultate na republičkim i međunarodnim natjecanjima.

Učenicima su nagrade uručili predsjednica Narodne Skupštine Srbije **Ana Brnabić**, ministrica prosvjete **Slavica Đukić Dejanović**, ministar sporta **Zoran Gajić** i direktor Kancelarije za IT i eUpravu **Mihailo Jovanović**.

Ines Vojnić završila je Osnovnu školu *Matko Vuković* u Subotici na hrvatskom jeziku gdje je proglašena učenicom generacije. Tijekom školovanja sudjelovala je na brojnim natjecanjima iz matematike, biologije, engleskog, hrvatskog i srpskog te je ostvarila zapažene rezultate sve do republičke razine.

Dobitnica je priznanja *Crvena kravata* koje Hrvatsko nacionalno vijeće dodjeljuje đaku generacije osnovnih škola za praznik hrvatske zajednice – Dan rođenja biskupa Ivana Antunovića.

Ines je od ove školske godine učenica Gimnazije *Svetozar Marković* na hrvatskom jeziku.

Pored školskih obveza, Ines je aktivna članica HKC-a *Bunjevačko kolo* i trenira odbojku u ŽOK-u *Subotica*.

Humanitarna akcija »Božić za sve«

Fondacija za razvoj hrvatske zajednice *Cro-Fond*, slijedom dosadašnjih uspješnih akcija prikupljanja donacija za potrebite hrvatske zajednice u Srbiji, u suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem organizira novu humanitarnu akciju »Božić za sve« s ciljem da kršćanski blagdan Božića učini radosnijim obiteljima u potrebi.

Fondacija *Cro-Fond* poziva pravne i fizičke osobe, koje su u mogućnosti i žele pomoći, da svoju donaciju uplate na račun broj: 325-9500700045918-84 kod OTP banke, s naznakom »Donacija za socijalni program«; do 20. prosinca 2024. godine. Ostali podaci za uplatu su: Fondacija *Cro-Fond*, Preradovićeve 11, Subotica.

»Sigurni smo kako ćemo i ovog puta očitovati osjećaj solidarnosti kao što smo to učinili u prethodnim dvjema akcijama«, navode u udruzi *Cro-Fond*.

Projekti pomirenja i društvene stabilnosti

Ministar za pomirenje, regionalnu suradnju i društvenu stabilnost **Usame Zukorlić** uručio je u petak, 6. prosinca u Palači *Srbija* predstavnicima nevladinih organizacija ugovore za projekte koji su usmjereni na poboljšanje kvalitete života građana kroz podršku lokalnim inicijativama i rješavanje konkretnih problema u zajednicama. Aktivnosti će se provoditi u urbanim centrima poput Beograda, Novog Sada i Subotice, ali i u manjim sredinama kao što su Tutin, Sjenica, Surdulica i Bujanovac. Ugovori predviđaju provedbu inicijativa u područjima ljudskih prava, zapošljavanja, obrazovanja i zdravstvene zaštite, čime se dodatno jačaju veze među zajednicama i smanjuje socijalna isključenost. Ova suradnja između državnih institucija i nevladinog sektora doprinosi stvaranju temelja za uključiv i održiv razvoj zemlje. U okviru ovog programa sredstva su dobile i četiri hrvatske udruge u ukupnom iznosu od 3,1 milijun dinara. U pitanju su HKC *Bunjevačko kolo*, HUN *Cro News*, Hrvatska čitaonica *Fischer* i HPKD *Matija Gubec*.

Zukorlić je naglasio kako su pomirenje i društvena stabilnost ključni za dugoročni napredak i razvoj svih zajednica u Srbiji.

»Drago mi je da ste prepoznali važnost sudjelovanja u projektima pomirenja i društvene stabilnosti. Danas polažemo kamen temeljac za politiku pomirenja koja će nam biti zalog za budućnost. O politici pomirenja ovisit će suradnja između različitih naroda i središta na Balkanu, a o toj suradnji sutrašnja stabilnost, budućnost i blagostanje. Ove godine u par mjeseci uspjeli smo osigurati 100 milijuna dinara za određene projekte, od toga je 50 milijuna za projekte u području pomirenja za nevladine organiza-

FOTO: pomirenje.gov.rs

cije i 20 milijuna dinara za područje društvene stabilnosti. U narednoj godini proračun će biti učeterostručen, stoga umjesto 100 milijuna očekujemo 400 milijuna dinara za projekte. Pozivam sve da se spremimo za proljeće, za još bolje, jače i intenzivnije djelovanje u području pomirenja i društvene stabilnosti. Mir za budućnost nema alternativu«, rekao je Zukorlić.

H. R.

Pregovori EU i Srbije

Osam zemalja protiv otvaranja klastera 3

Veleposlanici zemalja Europske unije na sjednici održanoj u utorak, 3. prosinca, nisu uspjeli postići dogovor o otvaranju klastera 3 u pregovorima sa Srbijom. Konkretno, otvaranju novog klastera usprotivilo se osam država EU – Nizozemska, Švedska, Finska, Bugarska, Hrvatska, kao i baltičke države, prenosi portal *Glas Amerike*.

Inicijativa za otvaranje klastera 3, o konkurentnosti i inkluzivnom rastu potekla je od Mađarske koja trenutno predsjedava Europskom unijom, ali ovo je treći put da se ponavlja situacija s neotvaranjem ovog poglavlja.

Kao razloge za ovakav potez zemlje članice EU ističu neusklađenost Srbije s vanjskom politikom EU i sankcijama prema Rusiji, nejasno geopolitičko opredjeljenje Beograda, probleme u vladavini prava, kao i odnose s Prištinom.

S druge strane, one zemlje koje su podržale otvaranje klastera 3 ističu kako treba prihvatiti stav Europske komisije da je Srbija ispunila tehničke kriterije, kao i da bi takav potez, osim što bi približio Srbiju Uniji, bio pozitivan signal cijeloj regiji.

Podsjećanja radi, klaster 3 obuhvaća osam poglavlja, koja se odnose na informacijsko društvo i medije, oporezivanje, ekonomsku i monetarnu politiku, socijalnu politiku i zapošljavanje, gospodarstvo i industrijsku politiku, znanost i istraživanje, obrazovanje i kulturu i carinsku uniju. Srbija je posljednji put otvorila pregovaračka poglavlja s EU u prosincu 2021. godine.

U međuvremenu, najavljeno je kako bi zemlje članice EU ponovno danas, 13. prosinca, trebale na sastanku Komiteta stalnih predstavnika država članica EU (Koreper II) razgovarati o otvaranju klastera 3 u pristupnim pregovorima sa Srbijom.

H. R.

Vlč. Josip Štefković, predsjednik Katoličkog društva *Ivan Antunović*

Čuvamo povijest radi budućnosti

Imamo knjige i izdanja koji više ne postoje nigdje ili nisu katalogizirani. Problem je često kako doći do svega jer je svaka knjiga specifična, pa sada imamo plan formiranja digitalne knjižnice i tamo će sve biti na jednom mjestu. Za početak, bit će sređeno oko 30.000 stranica, jer za toliko imamo financijske mogućnosti, a ono ostalo će biti polako dodano. To će biti dio velikog sustava (Metelgrad) koji postoji u Hrvatskoj, tako da nije naše samostalno. Na toj platformi će se sve moći pronaći u svega nekoliko sekundi. To će zapravo biti dostupno cijelom svijetu

Intervju vodila: Željka Vukov

Katoličko društvo *Ivan Antunović*, nekada Katolički institut *Ivan Antunović*, osnovali su vjernici, laici i svećenici Subotičke biskupije 1990. godine. Društvo 1997. godine mijenja ime u Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost *Ivan Antunović*, a od 2016. godine nosi naziv, koji je i danas aktualan. Društvo nosi ime velikog preporoditelja bunjevačkih i šokačkih Hrvata u Bačkoj biskupa **Ivana Antunovića**, a na kanonskom području uživa status vjerničkog društva, kao privatne pravne osobe s pravnom osobnošću i odobrenjem subotičkog biskupa. Iako vjerujem da mnogi znaju, valja napomenuti kako je Društvo udruga vjernika katoličke vjeroispovijesti, osnovana radi očuvanja, istraživanja i unaprjeđenja kulturne, povijesne i crkvene baštine Hrvata u Bačkoj, te promicanja kršćanskih vrijednosti u javnosti glede aktualnih pitanja i događaja u društvu. Društvo je

od osnutka pa do danas vodilo pet svećenika – predsjednika: mr. **Lazar Ivan Krmpotić**, mons. dr. **Andrija Kopilović**, mons. **Stjepan Beretić**, vlč. dr. **Ivica Ivanković Radak** i sada je na čelu Društva vlč. **Josip Štefković**, s kojim smo razgovarali.

► **Kako ste ovo Društvo gledali ranije kao svećenik, a kakvim ga danas doživljavate kada ste na njegovom čelu?**

Nikada nisam imao želje biti članom nekoga društva, KUD-a ili čega drugog, osim Katoličkog društva *Ivan Antunovića*. Mislim da za nas svećenike nema niti potrebe za drugim. Tako sam sebe uvijek vidio u ovom Društvu, jer smatram da je korisno i ima smisao postojanja. Kako sam bio pomalo udaljen iz Subotice, prvobitno zbog studija, a potom zbog župničkih i kapelanski službi, nisam dolazio gotovo 20 godina na *Dužijancu* ili neke druge

veće događaje naše zajednice. Kada sam izabran za predsjednika Društva, bilo mi je teško sve ispratiti, pohvatati sve konce, upoznati ljude koje sam možda nekada i znao. Tako mogu reći da je bilo izazovno preuzeti ovo Društvo, i po pitanju ljudi, članstva, ali i financija, administracije. Mislim da smo se sada već snašli i Društvo nema problema oko funkcioniranja.

► **Tko su članovi? Koliko su ljudi danas spremni pomoći i raditi, a za uzvrat ne tražiti novac?**

Naše Društvo se bazira na volonterskom radu. Primjerice, kada radimo *Subotičku Danicu*, koja ima oko 50 suradnika, jedina im je plaća autorski primjerak iste. Drugo je sve njihov doprinos i na tome im hvala. Društvo ukupno ima oko 80 članova, a imamo i zahtjeve za novim članstvom. Možda se kod nas dodatno komplicira priča, jer je veliki broj članova već učlanjen u neka druga društva i onda se preplićemo, ali smo očito još uvijek interesantni. To su uglavnom ljudi koje zanima i Katolička Crkva, ali i kultura, povijest i duhovnost Hrvata u Bačkoj. Odazivaju se ljudi na pozive, javljaju se oni koji žele surađivati ili imaju neke rukopise, koji su za nas interesantni. Društvo je šaroliko, ima i članove u ozbiljnijim godinama, ali mislim da još uvijek imamo dovoljno aktivnih članova koji mogu iznijeti sve ono što se organizira.

► **Imate redovita godišnja događanja, poput Dana biskupa Ivana Antunovića, Prela sićanja, Književne večeri uoči Dužijance, kada je ujedno i Dan Društva, a tu je i Zlatna harfa, Izložba božićnjaka, te u suradnji s drugima izložba S božjom pomoći, Lira naiva... Zapravo, sva ova događanja su poveznica vjere i identiteta, ali i kulture općenito. Možemo li reći da to najbolje opisuje Društvo?**

Tako je. Dodao bih samo da u našu redovitu djelatnost spada i Katolički list *Zvonik* i zbor *Collegium musicum catholicum* koji je unutarnjim aktom uređen, pa je dio Društva. Kako ste rekli, Društvo objedinjuje kulturu, duhovnost, povijest i pojedince koji se oko toga zalažu. Valja spomenuti kako je *Subotička Danica* stara 140 godina, *Zvonik* 30 godina, zbor ima tradiciju, pa i *Dani biskupa Antunovića* se održavaju od 1988., tako možemo reći da sva događanja imaju svoj kontinuitet. Uz to, čuva se i naša kultura, identitet, ali i stari spisi, rukopisi, sve ono što smo naslijedili.

► **Spomenuli ste da je u nakladi Društva Katolički list Zvonik, kalendar Subotička Danica, a dodat ću i gotovo 120 naslova. Sve to svjedoči o usmjerenosti Društva k nakladništvu i promoviranju pisane riječi. Koliko su ljudi zainteresirani za ova izdanja, kako ljudi koji rade na njima tako i čitatelji?**

Uvijek se iznenadim da se ljudi još interesiraju. *Subotička Danica* se i danas dobro prodaje, e sad je li to tradicija kupiti je ili se i čita, to stvarno ne mogu reći. Postoji interes za knjigama. Molitvenik *Slava Božja* je možda i najbolji primjer jer je u proteklih 20 godina prodano 5.000 primjeraka i sada smo ga ponovno tiskali u nakladi od 3.000. U današnjim našim prilikama, naklada od 3.000 nije malo, ali ima zainteresiranosti, te nije uzaludno tiskano. Spomenuo sam da *Danica* izlazi već 140 godina, a

još uvijek ima ljudi koji žele pisati za nju, ali je isto tako i čitati. Stoga je naša obveza i zadaća sačuvati taj kontinuitet. Također, tu su i razni naslovi knjiga i knjižica, nešto samostalno, nešto u suizdavaštvu s drugima koji još uvijek imaju svoje čitatelje. Rado dajemo priliku manjim mjestima, poput Vajske, Plavne, Čonoplje... koji nemaju sami kapaciteta za nakladništvo, da mogu nešto objaviti, sačuvati od zaborava. Činjenica je da nama nije interes ekonomska dobit, ali na kraju jedno s drugim imaju smisao.

► **Proteklog petka je u organizaciji Društva otvorena 28. Izložba božićnjaka, koja je privukla brojnu publiku, ali i sudionike. Rekla bih da je nekako ponovno došlo u »modu« praviti božićnjak. Kako Vi gledate na to, je li se time, osim čuvanja prošlosti, gradi i budućnost, budući da su u ovaj projekt uključena i djeca hrvatskih odjela?**

Ta tradicija nam pokazuje tko smo mi. Neki tumače da su razni običaji nastali iz poganskog okruženja i pretkršćanskog vremena, a ja pak mislim da su naši običaji i tradicija najviše vezani uz Crkvu i katoličku vjeru. Vidim da se to čuva. Interesantno je kako su naši ljudi imali smisla za umjetnost. Makar i naivu. Tu je slamarstvo, ali i božićnjaci. Sada je jedan od mota Hrvatskog nacionalnog vijeća »Rasti gdje si posijan«, a naši stari su baš to imali. Stvarali su umjetnost od onoga što su imali. Od slame i od brašna, odnosno tijesta. Pravili su figurice, ukrase, krune... Vidimo da neka krana od slame opstaje i stotinu godina, što svjedoči da ta slama i nije tako nestalni materijal. Unatoč teškim fizičkim poslovima, ljudi su imali smisla za umjetnost i duhovnost; nisu samo trčali za tim da postignu više nego su imali i potrebu za stvaranjem, za čuvanjem svoga. Bili su ponosni, znali su se lijepo i obučiti, zato danas imamo i lijepu nošnju. Božićnjak, svečani božićni kruh, središnji je ukras blagdansko stolice bunjevačkih Hrvata. Njegovo je značenje bilo veće u ona stara vremena kada su ljudi živjeli na salašima. Nisu svi mogli u crkvu da tamo vide jaslice. Imali su prave jaslice na svome stolu. Jaslice u kruhu! To je ta inkulturacija. Crkva je, da kažem slikovito, pustila korijenje i narod je sebe tu donio i sve ono što je imao je prikazao Bogu. Čovjek je taj koji to prinosi i koji je najbliže biće Bogu. Naši stari su sve ono što su imali, što su posjedovali, a često i ono što su željeli imati, prikazali upravo na svojim božićnjacima. Osobito mi je drago jer su u izradu božićnjaka uključena i djeca u nastavi na hrvatskom, bilo da su iz osnovne, srednje škole ili vrtića, i to je jedini put budućnosti.

► **Društvo svake godine dodjeljuje i nagradu za slušnom pojedincu, zaslužnoj udruzi i brojnoj obitelji. Tko predlaže i tko donosi odluke?**

Uvijek kažem da imamo i mi svojih članova koji zaslužuju dobiti nagradu, ali se držimo reda da ne možemo svoje nagraditi. Gledamo da je to netko iz zajednice, netko tko je to zaista zaslužio, a kandidate, odnosno pojedince, udruge, obitelji, predlažu članovi vijeća, ili pak netko izvana, ali se na vijeću o tome odlučuje, odnosno glasuje. Gledamo i ako je moguće da ne bude isti krug ljudi, da svi imaju pravednu priliku. Kako Društvo ne ras-

polaze nekim velim financijskim resursima, za nas je to prilično izazovno osigurati nagrade i pripremiti ih, ali kako to već dugo postoji nama je drago da možemo naše ljude pohvaliti i nagraditi.

► **Uz nakladnički, imate još četiri odjela. Koja je njihova specifičnost i tko njima koordinira?**

Kada biramo pročelnika, gledamo da ljudi imaju afinitete za to i ono najvažnije tko se toga može prihvatiti. Tako je pročelnica Etnološkog odjela **Blaško Rajić Jelen**, pročelnica Bunjevačko-šokačke knjižnice **Tatjana Pelhe**, pročelnik Arhivarskog odjela vlč. **Dražen Skenderović**, pročelnica Odjela za znanost, književnost i umjetnost **Josip Andrić** je **Klara Dulić Ševčić**, a pročelnik Nakladničkog odjela **Ivan Evetović** vlč. **Tomislav Vojnić Mijatov**. Svaki odjel ima svoje određeno polje djelovanja, a svi oni skupa čine ovo Društvo aktivnim.

Kontinuitet izdanja

Uvijek se iznenadim da se ljudi još interesiraju. *Subotička Danica* se i danas dobro prodaje, e sad je li to tradicija kupiti je ili se i čita, to stvarno ne mogu reći. Postoji interes za knjigama. Molitvenik *Slava Božja*, je možda i najbolji primjer jer je u proteklih 20 godina prodano 5000 primjeraka i sada smo ga ponovno tiskali u tiražu od 3000. U današnjim našim prilikama, tiraž od 3000 nije malo, ali ima zainteresiranosti, te nije uzaludno tiskano.

Spomenuo sam da *Danica* izlazi već 140 godina, a još uvijek ima ljudi koji žele pisati za nju, ali je isto tako i čitati, stoga je naša obveza i zadaća sačuvati taj kontinuitet.

► **Danas se gotova sva društva financiraju iz projekata. Je li i kod Vas takva situacija?**

Da, tako je. Imali smo jedan prekogranični projekt, ali sve ostalo je puno manje i skromnije. Najveći izdatak nam je tiskanje *Zvonika* – jedanaest brojeva godišnje. To pokrivamo zahvaljujući sredstvima dobivenim na natječajima, Grada Subotice, Pokrajinskog tajništva za obrazovanje ili kulture, te preko biskupije, Ministarstva pravde Srbije, Hrvatske biskupske konferencije koji dosta pokrivaju tiskanje, kao i Hrvatski Caritas... To su uglavnom naši financijeri. Dakle, pišemo i pravdamo projekte, a iako su financije manje, papirologija oko pravdanja je ista. Društvo je, i kad nije bilo natječaja, tiskalo određene stvari i radilo. Kako su oni to sve održali svih ovih godina, zaista ne znam odgovoriti, ali ako su tada uspjeli onda možemo biti sigurni da će Društvo i dalje opstati.

► **Župnik ste u župi sv. Križa u Somboru, s pripadajućom župom sv. Nikole Tavelića, a Vaša prethodna služba bila je u Baču. U tom periodu, ali i danas radite na digitalizaciji *Bunjevačko-šokačkih novina*, ali i druge zaostavštine koja je vlasništvo Društva. Koje sve pisano blago čuvate i je li ono dostupno ljudima?**

Posljednjih godinu dana intenzivirali smo proces postupka digitalizacije. Iako knjižnicu imamo u fizičkom obliku, nemamo knjižničara, niti se sva zbirka čuva na istom mjestu. U knjižnicama kao što je subotička, ali i u Zagrebu, Baji ili u Novom Sada Matica srpska nema kompleta koji mi imamo. Svi imaju nešto, a nitko sve. Pokušavamo prikupiti stara izdanja. Prikupili smo djela Ivana Antunovića, počevši od rukopisa, od 1842., pa nadalje. Nešto je na latinskom, mađarskom i hrvatskom jeziku. Njegovih neobjavljenih rukopisa Društvo ima nekoliko. Trenutačno posjedujemo oko 50.000 skeniranih stranica koje se mogu pretraživati. Kada se to postavi na internet, onda će biti dostupno svima i bit će lako tražiti. *Bunjevačko-šokačke novine* i *Bunjevačko-šokačku vilu* imamo kompletno izdanje, *Neven* od 1884., dakle od prvog broja pa do 1914., zatim djela Ivana Antunovića, a da sve upotpunimo nedostaje nam još jedna knjiga. Imamo knjige i izdanja koji više ne postoje nigdje ili nisu katalogizirani. Problem je često kako doći do svega jer je svaka knjiga specifična, pa sada imamo plan formiranja digitalne knjižnice, i tamo će sve biti na jednom mjestu. Za početak, bit će sređeno oko 30.000 stranica, jer za toliko imamo financijske mogućnosti, a ono ostalo će biti polako dodano. To će biti dio velikog sustava (*Metelgrad*) koji postoji u Hrvatskoj, tako da nije naše samostalno. Na toj platformi će se sve moći pronaći u svega nekoliko sekundi. To će zapravo biti dostupno cijelom svijetu. Digitalizaciju uglavnom radim sam, ali imao sam i nekoliko pomagača. Nekadašnji župnik sv. Roka **Ivan Kujundžić** kada je skupljao knjige i otvorio knjižnicu 1946. godine, nije imao skenere ali je imao suradnike koje su pojedine knjige prepisivale, bilo rukom ili pisaćim strojem. Tada su tako stvari čuvane, a danas koristimo suvremenu tehnologiju za to. Imamo puno knjiga koje su ljudi ostavljali Društvu, poput **Jakova Kopilovića** i **Bele Gabrića**, koji su prikupljali knjige, a onda darovali Društvu. Dio toga se čuva u Hrvatskoj čitaonici, u Biskupiji i u župi sv. Roka gdje je glavno sjedište knjižnice. Tako imamo oko 8.000 knjiga viška koje ćemo rado darovati ljudima koji to žele uzeti. Imamo popis naslova, pa se ljudi mogu javiti. Jasno, to su novije knjige i nemaju veliku vrijednost, ali ako nekome treba rado ćemo darovati. Svakako planiramo i našu knjižnicu urediti, ali kad za to dođe vrijeme i mogućnosti dozvole.

► **Radeći na tome, imali ste i uvid u materijal. Koliko je ono aktualno danas u smislu poruka?**

Sve je isto kao i nekada, samo su glumci drugi. Sada ćemo u *Danici* objaviti priču iz prvog *Nevena* iz 1842. godine, a to kad se pročita je kao pisano za danas. Ima interesantnog štiva, pa kako se u narodu kaže »pametni se na tuđim greškama školuju«. E, kada bismo mi to znali iskoristiti, onda bi to dobro bilo.

► **Koliko je danas aktivnih vjernika u Somboru? Osim spomenute župe, Vi ste i dekan Somborskog dekanata, pa kakve su brojke na ovom području?**

Teško je o brojkama govoriti, jer u Gradu nemamo neku evidenciju. Nema puno blagoslova kuća, nema puno ljudi, odnosno veliki broj nema obiteljske knjižice, i mi za-

pravo ne znamo točno brojno stanje. Pojave se ljudi kad je smrtni slučaj ili kad je vjenčanje ili krštenje možda, tako vidimo da ima naroda, ali u nekim postotcima ne stojimo sjajno. Gori smo od europskog prosjeka. U Somboru župljana koji idu nedjeljom na misu i prakticiraju svoju vjeru je svega od 3 do 5 posto. Ono što nije sjajno je da je sve manje djece, a sve je starija populacija. Vidimo svaki dan puno sprovoda. No, imamo i dobrih primjera. Svaki dan imamo tko da čita, pjeva, moli krunicu prije mise... Primjerice, kod nas je na zornicama oko 20 ljudi, dok je u Čonoplji, koja je mala župa, tridesetak ljudi na zornicama. Ima i djece pa se organiziraju predstave za Materice, Oce, Božić... Nije da nas nema, ali su postotci mali. Moram spomenuti kako na salašima na Bezdanskom putu, u crkvi sv. Nikole za Božić bude slama od vrata do oltara, pa je dječici to interesantno, i darove pripremimo pa se raduju unaprijed.

► **Nedavno je upravo ispred te crkve sv. Nikole Tavelića podignut veliki željezni križ koji ste izradili sa župljanima. Ovaj križ bio je planiran još u prošlom stoljeću, no tek je sada došao na planirano mjesto. Blagoslovio ga je Vaš rođeni brat biskup Zrenjaninske biskupije mons. Mirko Štefković. Kako je došlo do realizacije i postavke dugo očekivanog križa?**

Pronašao sam projekt koji postoji više od 50 godina. Budući da crkva nije imala nikakvo vanjsko obilježje, župljani su se zainteresirali da se to odradi, pa smo zajedničkim snagama to i postigli. Korpus je donesen iz Zagre-

ba i visok je 180 cm. To je kamen epoksidne smole, otporan je na vremenske uvjete i izgleda kao boja staroga zlata. Nema većeg Isusa, a onda niti ljepšega križa. Sam križ je 7,5 metara visine iznad zemlje, a ima i ukupan dio. To je specifična župa. Župljani su sami napravili crkvu za pola godine, darovali su pola jutra zemlje, radili, tako da je crkva od Petrova do sv. Nikole Tavelića već bila u upotrebi. Ljudi su se sami brinuli o crkvi 50 godina, bez donacija, podrške, političara... Logično je da i sada pokažemo da smo župljani koji se brinu za svoju crkvu, koja je sagrađena 1971. godine.

► **Budući da smo u došašću, koje je vrijeme pripreme za Božić, koja je Vaša poruka našim čitateljima?**

Svi kad dolaze Božić i advent sjete se običaja, ali kad vidimo da ti naši kršćanski običaji imaju tradiciju, onda vidimo tko smo i što bismo trebali biti i danas. Da na tim temeljima trebamo planirati i budućnost. Naši preci su u običaje i tradiciju utkali vjeru, a to onda znači nešto više od samog običaja. Treba ići u dubinu, ispitivati i upoznati ono što smo naslijedili. Za blagdane pristupiti sakramentima, i to proslaviti. Kao što smo čuli na izložbi božićnjaka, u današnje vrijeme kad je individualizam naglašen, poruke zajedništva su nam jako bitne, jer ne možemo se samostalno spašavati. Crkva je tu kao zajednica nesavršenih ljudi koji žele napredovati i jedni druge poticati, pomagati... Samo tako možemo ići naprijed i radovati se Božiću.

Ivana Horvat, agronomkinja, zaštitarka bilja u Italiji

U srcu europske poljoprivrede

»Mnoga zaštitna sredstva skinuta su s tržišta, sva prolaze nove, puno rigoroznije kriterije da bi ostala na tržištu ili ponovno stavljena s nekom novom formulacijom, ali s istim aktivnim tvarima. Zakoni Europske unije su rigorozni što se tiče dozvoljenih ostataka u namirnicama«, kaže Ivana

Ivana Horvat, rođena Subotičanka, dio je tima svjetske tvrtke koja radi na ispitivanju novih kemijskih zaštitnih sredstava za poljoprivrednu proizvodnju za koje konačno odobrenje za uporabu daje Europska komisija. Iz obiteljskog doma otišla je nakon završetka srednje škole. Prvo na studij u Zagreb, zatim zbog posla u Zadar, potom Rijeku, a posljednjih osam godina adresa joj je u Milanu.

Zagrebačka top studentica

Ivana je rođena 1983. godine u Subotici gdje je završila osnovnu i srednju školu. Završila je prirodni smjer u gimnaziji, a taj smjer odabrala je jer ju je uvijek zanimalo sve što se događa u prirodi.

»Bavila sam se i sportom, najduže sam trenirala plivanje i moderni balet. Natjecala sam se u oba sporta. U plivanju najbolji rezultat mi je bio drugo mjesto na jednom maratonu, a u modernom baletu sam sudjelovala na republičkim natjecanjima i tu smo redovito osvajali prve nagrade«, kaže Ivana.

Kada je došlo vrijeme odluke o budućem zanimanju, Ivana je bez razmišljanja odabrala agronomiju. Kako kaže, nije sebe mogla zamisliti samo u uredskom poslu.

»Mama je na svom poslu uvijek bila u kontaktu s agronomima, dida je imao voćnjak i rado sam tamo išla. Izgledalo mi je lijepo biti doktor za biljke i zato se odlučujem za studij agronomije, smjer zaštite bilja«, priča Ivana.

Kako nije imala dvojbe oko toga što studirati, tako nije dvojila ni gdje studirati. Zagreb je bio jedini izbor, a uz to tamo joj je već bila sestra.

»Država Hrvatska davala je stipendije za studente iz dijaspe, međutim ja sam na prijemnom na fakultetu bila među 10 najboljih studenata i dobila sam stipendiju Ministarstva znanosti Republike Hrvatske za posebno nadarene studente. Tu stipendiju primala sam do kraja studija i imala sam mjesto u studentskom domu«, priča Ivana o svojim zagrebačkim danima.

Posebno ju je na studijama zanimala fitopatologija, pa se kao studentica uključila u jedno istraživanje

Natjecanje u Beloj Palanci 1995.

vanje, a podatke iz tog istraživanja koristila je u svom diplomskom radu. Pojašnjava da se istraživanje odnosilo na novi fungicid, s novim načinom djelovanja, a koji se trebao koristiti u zaštiti od botritisa, bolesti na voću i vinovoj lozi. Istraživanje je trebalo pokazati kako djeluje i pojavljuje li se rezistentnost na njega.

»Studirala sam još po starom programu, to su bili ozbiljni studiji, tražilo se puno znanja, ali imala sam sreće jer sam upala u jednu zaista dobru generaciju, koju su zvali top studenti. Jedni druge smo vukli, poticali i sada sve moje kolege rade na značajnim mjestima u Hrvatskoj kao agronomi«, kaže Ivana.

Terensko znanje

Posao u struci dobila je odmah nakon studija, i to u Zadru kao voditeljica zaštite bilja u jednom velikom, tehnološki naprednom voćnjaku.

»Fenomenalno iskustvo, možda moj omiljeni posao. Taj posao bio je prilika za stjecanje jednog velikog iskustva, mada bilo je naporno, ali biti na terenu i vidjeti ono što si do sada gledao samo u udžbenicima neprocjenjivo je iskustvo koje mi je koristilo u mom daljnjem radu. Kao zaštitar bilja mislim da svatko treba proći to iskustvo terenskog rada«, kaže Ivana.

Tamo je provela tri godine, a 2013. godine preselila se u Rijeku, gdje je bila dio tima koji je praktički od nule napravio novi proizvod za zaštitu bilja.

»Ulaskom Hrvatske u Europsku uniju nisu sva stara sredstva za zaštitu bila usklađena s rigoroznim zakonima Europske unije. Moj tadašnji šef je s kemičarima napravio novu formulaciju postojećeg proizvoda koji je bio i na tržištu Hrvatske i na tržištu Srbije. Taj proizvod je priznat i

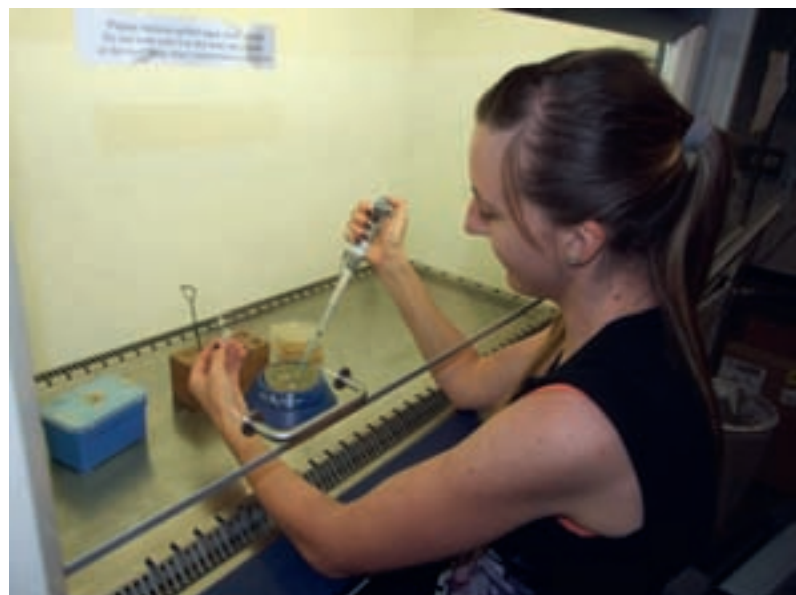
prodaje se na talijanskom tržištu. To je bio zahtjevan projekt, jer su dosjei da se uopće može pristupiti Europskoj komisiji koja odlučuje može li taj proizvod uopće ići na tržište vrlo kompleksni. Moj posao je bio da odlučujem na kojim kulturama ćemo raditi istraživanja, kakva istraživanja i vodila sam ta istraživanja u Italiji. To su istraživanja gdje se dokazuje efikasnost našeg proizvoda i gdje se utvrđuje postojanje ili nepostojanje rezidua i može li taj proizvod dalje ići na tržište«, pojašnjava Ivana rad na poslu na koji je došla tako što se prijavila na natječaj.

Kako kaže, riječ je o proizvodu koji ima trostruko djelovanje, kao baktericid, fungicid i insekticid i jedini je takav preparat registriran na tržištu Italije, a koliko Ivana zna i na teritoriju cijele Europske unije. Njegova prednost je što se koristi prije vegetacije, tako da nema rezidua u voćarskoj, vinogradarskoj i proizvodnji maslina.

Ulazna karta za Italiju

Rad na tom projektu Ivani je otvorio nove mogućnosti, pa je nakon završetka projekta posao dobila u jednoj svjetskoj kompaniji koja se bavi istraživanjem zaštitnih sredstava za biljnu proizvodnju. S obzirom na iskustvo, odmah je dobila stalni posao i preselila se u Milano.

»Na ovom poslu sam od 2016. godine. Prvo sam više radila terenski dio, a sada više radim data management, znači sada se više bavim obradom podataka nego što sam na terenu. Na terenu radimo probe i tako dokazujemo efikasnost preparata i eventualne rezidue u proizvodima koji kasnije idu za ljudsku ishranu«, kaže naša sugovornica i pojašnjava da radi za privatnu multinacionalnu tvrtku koja ima biznis diljem svijeta.

Istraživanja koja se rade u Italiji ista su kao i u drugim državama Europske unije i dosjei koji se rade i kasnije evaluiraju u Europskoj komisiji rade se u svim državama, u različitim klimatskim uvjetima.

Naručioci posla su najveći proizvođači zaštitnih sredstava u biljnoj proizvodnji.

Kaže, na život u Italiji sada se već naviknula, ali je na samim počecima najveći problem bilo talijanski jezik koji nije govorila.

»Kao što sam rekla, radimo paneuropske poslove i službeni jezik je engleski. Lokalni dio je na talijanskom i to mi je bilo najteže. Biti tu, a da ne razumiješ i da tebe nitko ne razumije. Bilo je teško bez znanja talijanskog dogovarati se s poljoprivrednicima koji nam ustupaju zemlju za naše probe. Što se tiče načina rada u Hrvatskoj i Italiji, rekla bih da su to potpuno dva različita sistema«, prisjeća se Ivana svojih početaka u Italiji.

Zaštita pod kontrolom

Ivana je prava osoba za pitanje koliko današnja suvremena intenzivna proizvodnja ne može bez sredstava zaštite. I kako to pomiriti sa zahtjevima tržišta za zdravstveno sigurnim proizvodima.

»Mislim da je tu glavnu ulogu igrao razvoj analitičke znanosti što nam je dozvolilo da imamo dublji uvid u to kako neka kemijska sredstva djeluju. Sigurno se više pažnje počelo obraćati na to tek kada su se počeli pojavljivati zdravstveni problemi. Mnoga zaštitna sredstva skinuta su s tržišta, sva prolaze nove, puno rigoroznije kriterije da bi ostala na tržištu ili ponovno stavljena s nekom novom formulacijom, ali s istima aktivnim tvarima. Zakoni Eurospke unije su rigorozni što se tiče dozvoljenih ostataka u namirnicama«, kaže Ivana.

Neka zaštitna sredstva koja se još uvijek mogu koristiti u Srbiji ne mogu se pojaviti na tržištu EU, ali će se i Srbija, ako želi u Europsku uniju, morati prilagoditi zakonima EU.

»U EU se dosta rigorozno provode ti zakoni, puno inspektora izlazi na teren, uzima se puno nasumičnih uzo-

raka koji se analiziraju. Naravno, nikada nećemo imati savršenu situaciju, ali težimo tome. Možda ide sporo, ali primjećuje se napredak u tome da se poljoprivrednici više drže zakona, da paze kako tretiraju svoje biljke i sve su više svjesni koliko je važno da proizvodi budu zdravi za ljudsku ishranu«, kaže Ivana i dodaje da je edukacija poljoprivrednika vrlo važna karika i na tome se radi.

»Da bi se moglo pristupiti bilo kom zaštitnom sredstvu u biljnoj proizvodnji, uz to što se mora biti registriran poljoprivrednik, moraju se proći i obuke. U Hrvatskoj sam imala dozvolu da radim kao predavač za poljoprivrednike. Na kraju se polažu testovi i tek poslije toga poljoprivrednici mogu dobiti pristup kupnji sredstava za zaštitu bilja. Edukacija je kontinuirana i na svakih pet godina mora se obnoviti znanje. Poljoprivrednici se pomlađuju, a mladi su odrasli s tom sviješću o pravilnom korištenju zaštitnih sredstava«, pojašnjava naša sugovornica.

Kako kaže, Milano nije neko agronomsko središte, ali za sada ostaje tamo. Preuzela je neke nove poslove u tvrtki u kojoj radi. Ideja za dalju budućnost ima, ali su, kako kaže, na čekanju.

Što se tiče dolaska u Suboticu, nema pravila. Nekada dođe i dva-tri puta tijekom godine, a ove godine prvi dolazak bit će joj za Božić.

»Naravno, voljela bih da je tih dolazaka više, ali moj partner je sa Sardinije, pa dok obiđemo njegovu obitelj ode nam dosta vremena. Volimo i putovati te se ne stigne češće dolaziti i duže biti doma«, kaže Ivana.

Subotica joj nedostaje, prije svega obitelj i prijatelji, ali kaže većina prijatelja je otišla iz Subotice tako da su navikli da su daleko jedno od drugih, da se sreću ne u Subotici već na drugim mjestima.

Z. V.

Djeca su shvatila

U kršćanskom svijetu prosinac je, bar za djecu, daleko najljepši mjesec. Svako malo dijete grozničavo iščekuje da ga posjeti Mikulaš, pa mali Isus, pa Djed Mraz, a u međuvremenu ulogu darivatelja imaju i majke, bake, tete, ujne, očevi, djedovi, stričevi... U svojoj »zdravo za gotovo« logici djeca će povjerovati sve: i da trebaju očistiti cipelice prije no što ih pohodi Mikulaš, i da mali Isus zna tko je tijekom godine bio kakvo dijete, i da Djed Mraz, negdje na dalekom Sjeveru, čita njihova pisma s listom želja što žele da im ostavi pod bor. I ne znaš tko je sretniji u tim trenucima: djeca ili njihovi roditelji. Čarolija, međutim, nestaje onoga trenutka kada se u djeci pojavi prvi crv sumnje, pa zatim i znatiželja, a nakon toga i potvrda da nije baš sve tako kako odrasli pričaju. Jer, hvala Bogu, djeca rastu, a samim tim i sazrijevaju. To, ma koliko im teško padalo, na koncu priznaju i roditelji i spremaju se za druge probleme koje će imati na zajedničkom putu odrastanja svoje djece.

U normalnim okolnostima djeca – jer tako ih svaki roditelj zove čak i u njihovoj zreloj dobi – i dalje žive u svom svijetu. Bez dovoljno životnog iskustva, isprobavaju, lutaju, srljaju... i svoju štetu nerijetko čuvaju za sebe ili ih dijele s vršnjacima, ali rijetko s roditeljima. Uglavnom, kako smo rekli, »djeca« i kad malo poodrastu žive u svom svijetu, paralelno sa svijetom starijih i oni se ne sudaraju dok se ne ukrste oko nekog zajedničkog problema.

U okolnostima u kojima trenutno žive problem s »djecom« upravo je taj što odrasli, ili bar oni najodgovorniji za život društva pa tako i njihovo odrastanje, ne shvaćaju da oni više nisu djeca. To što najodgovorniji, na čelu s AV-om, već više od desetljeća odraslima pričaju bajke a ovi u to vjeruju, djecu do jučer nije mnogo zanimalo, jer... djeca su živjela u svom svijetu. Ali, dogodilo se to da je prije mjesec i pol u manje od sekunde život izgubilo desetak njihovih vršnjaka, a da odgovor na pitanje zašto se to dogodilo ni danas nisu dobili. Ne zato što odrasli, napose oni najodgovorniji, to ne znaju nego upravo stoga što znaju. Znaju najodgovorniji, na čelu s AV-om, da svoje znanje ne smiju podijeliti s drugima, jer znaju da bi zbog toga mnogi od njih robijali. I upravo zbog toga najodgovorniji i dalje pričaju bajke o planovima gospodarskog razvoja, novim ulaga-

njima, rastu BDP-a, plaća i mirovina... pa čak i o takvim gadarijama kao što je »porast vlastitog rejtinga nakon tragedije« (**Jovana Jeremić**, intervju s predsjednikom, TV *Pink*).

A »djeca«, koja su već postala srednjoškolci u Novom Sadu i Srijemskim Karlovcima i studenti u gotovo svim većim gradovima zemlje, vide upravo ono što najzasljepljeniji među odraslima ne vide: umjesto odgovora na pitanje

tko je odgovoran za masovno ubojstvo u Novom, najodgovorniji među odraslima i dalje im pričaju bajke. Kada »djeca« svojim izlaskom na komemorativne skupove ili pak ulaskom da blokiraju fakultet otvoreno počnu pokazivati da im više ne vjeruju jer vide da kriju kolektivnu tajnu, najodgovorniji među odraslima šalju na njih maskirane krampuse s crnim kapuljačama da ih tuku, pri čemu ih dodatno ponivaju na brojnim televizijama, krsteći ih nazoviučenicima, vječitim studentima, antisrbima, ustašama, domaćim izdajnicima i stranim plaćenicima. Skupa s profesorima s kojima dijele svaki radni dan u tjednu i koji su im nerijetko prirasli k srcu skoro koliko i roditelji.

Izlazak »djece« (srednjoškolaca) i studenata (i naših, subotičkih) na ulicu da odaju počast svojim tragično postradalim sugrađanima, njihov bunt i zahtjevi

da se odgovorni procesuiraju kod svakog čovjeka sklonom razmišljanju izazvat će ne samo nespokoj da je već odavno nešto trulo u ovoj državi nego i nagonsko stajanje na njihovu stranu. Ako nije čak niti empatija u pitanju, dovoljno je pomisliti samo na to koliko je među odraslima roditelja te »djece«, koliko braće i sestara, koliko bliže rodbine i prijatelja, pa da se uz malo geometrijske progresije dođe do istog zaključka o istom osjećaju – nespokoju.

Čovjek zaista mora biti ili beskrajno glup ili član Vlade ili pak **Dragan J. Vučićević** pa da veličinu problema mjeri brojem onih koji na njega ukazuju. Jer, iza »djece« i studenata (koji su za mnoge od nas također djeca) u redu čekaju i prosvjetni radnici, odvjetnici, poljoprivrednici... Svi sa svojim problemima. Dok ovaj najveći ne postane zajednički. Tada nijedna bajka koju nam plasiraju najodgovorniji neće proći ni kod odraslih. Jer... djeca su shvatila.

Z. R.

28. izložba božićnjaka u Subotici

Tradicija oblikovana rukama

Izrada božićnjaka, tog drevnog božićnog simbola bunjevačkih Hrvata, već sama po sebi potiče na zajedništvo i za jednu obitelj to je poseban dan jer su svi zauzeti oko njegove izrade. Figurice na njemu također ukazuju na zajedništvo; pastiri zajedno hite k jaslicama, mudraci zajedno kreću na daleki put i sv. Obitelj je u intimnom zajedništvu i raduje se novorođenom djetetu

Izložba božićnjaka u Subotici, 28. po redu, otvorena je u petak, 6. prosinca, u predvorju Gradske kuće u Subotici, a osim oko 40 svečanih božićnih kruhova, mogle su se pogledati i dvije prodajne izložbe u okviru kojih su svoje radove prikazali članovi Likovnog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice i Likovno-slamarskog odjela HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta.

Ovu izložbu već tradicionalno organizira Etnološki odjel *Blaško Rajić* pri Katoličkom društvu *Ivan Antunović* uz potporu Grada Subotice, a njegova pročelnica **Jelena Piuković** ističe kako je ovaj svečani predbožićni događaj i ove godine realiziran u suradnji s brojnim pojedincima, udrugama kulture, školama i vrtićima.

»Veliki broj božićnjaka izradile su naše vridne žene iz Subotice, Male Bosne, Tavankuta, Đurđina, no postoje i radionice za izradu ovih kolača i figurica koje se organiziraju u župama i školama poput osnovnih škola *Matko Vuković* i *Ivan Milutinović* iz Subotice te *Matija Gubec* iz Tavankuta, prošle godine se uključila i subotička Kemijsko-tehnološka škola, a ove godine imamo jedan božićnjak učenika Gimnazije *Svetozar Marković*. Tu su i vrtići *Marija Petković – Sunčica* i *Marija Petković – Biser*«, navela je Piuković.

Izložbu je otvorio župnik župe sv. Josipa Radnika u Đurđinu preč. **Daniel Katačić** ističući kako živimo u vremenu kada je otuđenost postala nametnuti dio čovjekovog identiteta te kako današnje društvo nasilno želi izbaciti svaki oblik zajedništva (obitelj, prijatelji, bratstvo posvećenih osoba) i tako steći potpunu kontrolu nad čovjekom.

»I dok taj suvremeni društveni aparat poput ričućeg lava proždire čovjekovo dostojanstvo (usp. 1 Pt 5,8), božićnjak nas podsjeća na ono bitno, a to je prije svega čovjekova upućenost na drugoga, na zajedništvo. Izrada božićnjaka, tog drevnog božićnog simbola bunjevačkih Hrvata, već sama po sebi potiče na zajedništvo i za jednu obitelj to je poseban dan jer su svi zauzeti oko njegove izrade. Figurice

na njemu također ukazuju na zajedništvo; pastiri zajedno hite k jaslicama, mudraci zajedno kreću na daleki put i sv. Obitelj je u intimnom zajedništvu i raduje se novorođenom djetetu. Božićnjak nam tako želi poručiti da ne možemo jedni bez drugih, da nismo stvoreni za sebičnost i individualizam nego na zajedništvo. I ono najbitnije: sve figurice i životinje i pastiri i mudraci, na koncu i Josip i Marija upućeni su na jedno, na Isusa. Isus je onaj koji je došao obnoviti zajedništvo između Boga i čovjeka, ali i između čovjeka i čovjeka. Zvijezda će nam pokazati put k povratku u iskonsko zajedništvo koje je Bog kod stvaranja naumio za čovjeka«, rekao je među ostalim preč. Katačić.

U okviru programa otvorenja nastupio je dječji zbor HGU-a *Festival bunjevački pisama – Raspjevane zvjezdice*, koji vodi odgojiteljica **Marina Piuković**.

I. Petrekanić Sič

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata
NIU „Hrvatska riječ“
priređuju
KNJIŽEVNI SALON
PJESNICI S MUZIKOM
Gost: **Nemanja Nešić** (Novi Sad)

NEMANJA

Hrvatski kulturni centar „Bunjevačko kolo“ (Preradovićeve 4)
utorak, 17. 12. 2024. s početkom u 19 sati
Srdačno Vas očekujemo!

Nazorov 88. rođendan

Datum: 6. prosinca 1936. godine

Mjesto: Sombor

Vrijeme: 11 sati

Tada je osnovano Hrvatsko kulturno društvo *Miroljub* i tada je počela povijest Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva *Vladimir Nazor*.

Miroljub je osnovao dio članova *Bunjevačkog kola*, koji su bili nezadovoljni pogledima na aktualna nacionalna, politička i socijalna pitanja. Osnivačima *Miroljuba* i onima koji su kasnije postali članovi ove udruge hrvatski identitet Bunjevaca nije bio upitan.

Osnivačka skupština novoga društva, kojoj je prisustvovalo 180 budućih članova, održana je 6. prosinca 1936. godine. Za predsjednika je izabran **Antun Matarić**.

Već krajem veljače naredne godine, nepuna tri mjeseca poslije osnivačke skupštine, zahvaljujući novčanoj posudbi i nepovratnim priložima članova Društva, kupljena je zgrada u centru grada, pa je tako Društvo dobilo svoj vlastiti prostor. Poslije Drugog svjetskog rata *Nazor* se seli u novi vlastiti prostor koji i danas koristi. Krajem 1951. godine završena je izgradnja Velike dvorane, a osam godina kasnije uglavnom su dovršeni i balkon i dograđen kat.

Tijekom godina Društvo je mijenjalo ime, ukidan mu je hrvatski predznak, ali nije prestajalo s radom. Poslije Drugog svjetskog rata Društvo mijenja ime u *Vladimir Nazor*, ali bez hrvatskog predznaka koji mu je vraćen odlukom Sabora 2001. godine.

»Hrvatski dom te 1936. godine nije bio u ovakvom obliku, ali je poruka osnivanja bila jasna. Hrvatska zajednica u Somboru, Hrvati s okolnih salaša, htjeli su da ono što je njihovo, ono što je naše, čuvaju, da se bore da to bude priznato u strukturama lokalnih vlasti i da društveni život hrvatske zajednice bude vidljiv i na dobro same zajednice«, rekao je u svom obraćanju ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog **Tomislav Žigmanov**.

Kako je kazao, hrvatska udruga u Somboru nije samo čuvar kulture već treba biti čuvar interesa Hrvata u Somboru.

»Samo tako, unutar sebe dobro posloženi, organizirani i svjesni da zajedničkim djelovanjem možemo postići puno, da danas ovdje možemo imati i ministra i pomoćnicu pokrajinskog tajnika i pomoćnika gradonačelnika, i dopredsjednika HNV-a i predstavnicu ZKVH-a da pokažemo svima da smo dobro organizirana i uspješna zajednica. Jedna od poluga u tim našim ostvarenjima je i društvo *Nazor*, koje svjesno, marljivo i predano radi da se kulturni život somborskih Hrvata sačuva, razvije, prezentira, ali isto tako i da budemo vidljiviji u prostoru društvenog života i svega onoga što on pretpostavlja kada je u pitanju prosperitet Hrvata«, kazao je Žigmanov.

»Nekada je godišnji koncert bio samo koncert folklorne skupine. Danas ne možemo dati cijeli koncert, ali osim folklorne aktivne su i druge sekcije i prikaz njihovog rada čini večerašnji koncert. Održali smo u ovoj godini i sve naše manifestacije, a posebno bih izdvojio 90. *Dužionicu*. Uspješno smo realizirali prekogranični projekt na kojem smo osigurali značajna sredstva za obnovu prostorije u kojoj je naša garderoba, uspjeli smo obnoviti nošnju i kupiti posuđe i drugi pribor potreban za naše manifestacije«, kazao je predsjednik *Nazora* **Tomica Vuković** obraćajući se publici u punoj dvorani Hrvatskog doma.

U programu je sudjelovala folklorna sekcija, dječja folklorna skupina, tamburaši, pjesnici, učenici koji pohađaju izborni predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, članovi dramske sekcije, a predstavljen je i rad sportske sekcije *Nazora*.

Godišnjem koncertu nazočila je pomoćnica pokrajinskog tajnika za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama **Nevena Baštovanović**, pomoćnik gradonačelnika Grada Sombora **Davor Francuz** i **Ivan Šimunov** iz kabineta gradonačelnika, dopredsjednik HNV-a za Sombor **Željko Šeremešić** i **Senka Davčik** iz ZKVH-a.

Z. V.

Godišnji koncert izvođačkog folklornog ansambla HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice

»Kad zapivam i kolo se sviri«

Na pozornici se smjenjivalo pedeset mladih folklorša, izvođeci različite tradicijske plesove i pjesme – od Bačke do Dubrovnika ili jugoistočne Srbije

S namjerom da prikažu rad u protekloj godini, nakon dječeg ansambla, i izvođački folklorni ansambl HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice priredio je svoj Godišnji koncert, održan u dva termina: 8. i 10. prosinca. Tijekom skoro dvosatnog programa na pozornici se smjenjivalo pedeset mladih folklorša, izvođeci, u pratnji orkestra ili samostalno, različite tradicijske plesove i pjesme – od Bačke do Dubrovnika ili jugoistočne Srbije.

Bogat repertoar

Osim za ovaj ansambl najreprezentativnijih bunjevačkih plesova i pjesama (*Splet bunjevačkih plesova*, *Momačko kolo*), na programu su se našle koreografije: *Zagorska vura* – plesovi hrvatskog Zagorja, dubrovačka poskočica *Lindó*, *Savom vodom* – pjesme i plesovi Posavine, Vlaško nadigravanje, Šopske igre, *Kad zapivam i kolo se sviri* – pjesme i plesovi broskog Posavlja (Slavonija), Stari splitski plesovi, *Kak je vel'ka ljubav med nami* – pjesme i plesovi Međimurja i *Férfi tánc* – muški mađarski ples.

Od pjevačkih točaka publika je imala prilike čuti: *Zaspal Janko pod jablankom* (pjesma iz hrvatskog Zagorja kojom je otvoren koncert), kolaž od tri ljubavne pjesme – *Ti ne sadi dušo* (bunjevačka), *Na Neretvu misečina pala* (južna Dalmacija) i *Sjaj miseče i večeras* (Bačka), *Kak je teško našu ljubav tajiti* (međimurska popijevka) dok je Orkestar HKC-a samostalno izveo poznati *Csárdás Vittorija Montija*.

Voditelj folklornog ansambla je **Marin Jaramazović**, plesni asistent **Nemanja Sarić**, vodite-

ljica pjevanja **Ines Bajić**, voditelj Orkestra i korepetitor **Zvezdan Bašić Palković** a za garderobu su zaduženi **Mila Kujundžić**, **Barbara Piuković**, **Jelena Šarčević** i **Nemanja Sarić**.

Tri nove točke

Voditelj Folklornog ansambla Marin Jaramazović kaže kako je koncert pokazao rad ansambla u protekloj godini, a na programu se našlo i tri nove koreografije s folklorom iz Zagorja, Posavine i brodog Posavlja: *Zagorska vura*, *Savom vodom* i *Kad zapivam i kolo se sviri*.

»Imamo jako lijep broj plesača-pjevača u ansamblu, posebno za jednu malu zajednicu. Također, i omjer ženskih i muških članova, 26 i 24, što je rijetkost u ansamblima. Ustalo se i orkestar koji nas prati. Što se tiče programa koncerta, moglo se vidjeti da akcent sve više dajemo na pjevanje. Ansambl je sazrio za takve programe. Puno toga u ansamblu kumulacija je višegodišnjeg rada, ide 'samo od sebe'. Neki članovi će nam otići ali imat ćemo zamjene iz mlađeg ansambla«, kaže Jaramazović.

Kada je riječ o protekloj godini, izvođački ansambl zabilježio je više desetaka nastupa. Sudjelovali su na manifestacijama »matičnog« HKC-a i drugim kulturnim programima u Subotici i okolici uz brojna gostovanja – u Zagrebu (Festival folklorne koreografije), Somboru, Vajskoj, Starim Mikanovcima, Ivankovu, Virju, Čačincima, Gložanu, Bilju, Mórahalomu... Najavljuju i Niš do kraja godine.

Voditeljica pjevanja Ines Bajić radi s ansamblom tri godine.

»Na ovom koncertu imali smo 18 pjesama, od solo točke preko bloka koji su izvele *Prelje* do izvedbe cijelog ansambla. Mislim da se vidi napredak u pjevačkom dijelu, imamo planova za proširenje repertoara koji će obuhvatiti pjesme iz cijele regije. Naša ženska pjevačka skupina *Prelje*, koju čine djevojke iz ansambla, nastupala je tijekom godine i samostalno, u Subotici, Baji i Surčinu. Možda će se u budućnosti iz ansambla formirati i muška pjevačka skupina«, kaže Bajić.

Predsjednik HKC-a *Bunjevačko kolo* **Lazar Cvijin** zahvalio je mladima što sudjeluju u radu Centra,

kao i njihovim roditeljima što su prepoznali HKC kao mjesto za aktivnosti svoje djece.

»Puno nam je srce. Ovaj koncert je kruna rada tijekom godine, godine koja nema kraja jer u siječnju odmah idu novi događaji. Sljedeća godina je godina jubileja, 55 godina od osnutka Centra i 30 godina od vraćanja hrvatskog predznaka, te najavljujem da će naši folklorasi 2025. nastupiti u Zagrebu, u *Lisinskom*. Mislim da su spremni za taj nastup«, kazao je Cvijin.

Pokrovitelji koncerta bili su Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, Grad Subotica, Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije Republike Hrvatske, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Hrvatsko nacionalno vijeće.

D. B. P.

BOŽIĆNI KONCERT

SVIH ŽUPNIH ŽBOROVA
SRIJEMSKE BISKUPIJE

Švim na zemlji, mir veselje...

CRKVA SV.JURJA, PETROVARADIN

29.12.2024. U 18H

Božićni koncert

prosinac | 21. | u 18 sati

CRKVA SV. PETRA I PAVLA,
MONOŠTOR

Sretna noć je prispila....

Nova knjiga

Autobiobibliografija Laze Vojnića Hajduka

Poznati kulturni i politički djelatnik ovdašnjih Hrvata **Lazo Vojnić Hajduk** (Subotica, 1942.) objavio je u vlastitoj nakladi knjigu *Autobiobibliografija*. U knjizi su na blizu 600 stranica objavljene crtice iz njegove biografije, bibliografske jedinice, tekstovi u rukopisu, članci, feljtoni, osvrti, polemike, priopćenja i reagiranja objavljena u novinama, časopisima i drugoj periodici.

»Ovaj rukopis pred nama *pripremljen* je u dobroj namjeri zainteresiranom dijelu javnosti dati informaciju kako sam ulaganjem značajnog truda i energije napisao, a sada i prikupio respektabilan broj tekstova koji su nastali ponukani različitim motivima bez pretenzija za ulaženjem u sferu književnog stvaralaštva. Pri pisanju svih prikupljenih tekstova imao sam pred sobom viziju boljitka općeg stanja u našoj manjinskoj zajednici. Iskreno, težio sam cijelim bićem pridonijeti kulturnom, političkom i nacionalnom razvoju svijesti kod bunjevačkih Hrvata. Vjerovao sam kako je temelj javnog diskursa u zajednici istina i samo istina. Uostalom, neka netko drugi to ocijeni i procijeni (...) Ne ulazeći u lingvističke i filološke kategorije vrednovanja ovoga opusa, smatrao sam vrlo važnim u javnosti prikazati i na ovaj način predstaviti postojeća nastojanja i ukazivanje na kulturno blago, a osobito na buđenje političke svijesti u našoj nacionalnoj zajednici. Sva moja pisanja, nažalost, u najviše slučajeva nisu naišla na razumijevanje u zajednici i na put za javno predstavlja-

nje, kojeg bi, po mojem mišljenju trebalo biti«, zapisao je Vojnić Hajduk u uvodu knjige.

Vojnić Hajduk obnašao je brojne visoke dužnosti u hrvatskoj zajednici. Bio je predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća, dopredsjednik DSHV-a, predsjednik HNS-a, direktor HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice, predsjednik organizacijskih odbora *Dužijance* i *Velikog prela*. Bio je i predsjednik Izvršnog odbora Skupštine Općine Subotica. Za svoje djelovanje 1994. dobio je *Antušovu nagradu* a subotičko priznanje *Pro urbe* 2001. godine.

H. R.

Objavljena knjiga Ivana Dulića iz Vinkovaca

Lažna bunjevačka identitetska kontroverza

Usunakladništvu Ogranka Matice hrvatske u Vinkovcima i Matice hrvatske Zagreb objavljena je knjiga **Ivana Dulića** *Hrvati u Bačkoj i stvaranje samostalne hrvatske države – bunjevački slučaj* u kojoj se bavi problemom asimilacije bačkih Hrvata, objavila je *Hina*.

Ivan Dulić (1960.) hrvatski je oftalmolog podrijetlom iz Subotice. Dulić u uvodu knjige ističe da je uzrok današnjih političkih kontroverzi koje se odnose na bunjevački identitet taj što je, nakon stvaranja prve južnoslavenske države, laž o nehrvatstvu bačkih Bunjevaca i Šokaca postala »raison d'Etat« (državni interes) srbijanske države, što je ostalo do danas. Kako Dulić dodaje, ta lažna bunjevačka identitetska kontroverza reaktualizirana je u vrijeme **Miloševićeve** vlasti u Srbiji.

»Lažni bunjevački indigeni (urođenički, starosjedilački, prim. ur.) identitet izrastao je iz povijesne činjenice političke nesu-

renosti nad prostorom koji ova hrvatska etnička skupina nastanjuje«, piše autor i dodaje kako svako njegovo današnje apologiranje i prihvaćanje ima za premisu političko srpstvo.

Dodaje da je takva ravnoteža između triju naroda Srba, Hrvata i Mađara, u kojoj su Hrvati stigmom indigenizma degradirani na razinu nepolitičkog naroda (Bunjevci, Šokci), samo lokalna preslika povijesne političke neravnoteže među epicentrima matičnih prostora ovih triju naroda.

Pristajući na taj stereotip, naglašava Dulić, pristajemo na uvjete srbijanske politike koja je postala spremna rješavati pitanje »političkih prava Hrvata u Vojvodini« tek kad je »riješila« bunjevačko pitanje po svojoj mjeri. To znači, dodao je autor, da od Hrvata koji bi bili subjekt ovih prava nije ostalo praktički ništa.

H. R.

Božićni koncert tavankutskog Gupca

TAVANKUT – HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta priređuje božićni koncert folklornog odjela u subotu, 14. prosinca, u mjesnom Domu kulture, s početkom u 18 sati. Gosti su KUD *Mladost 1947* iz Subotice. Koncert je humanitarnog karaktera, a sredstva se prikupljaju za KPD *Matija Gubec* Bakovići-Fojnica (BiH). Koncert je dio šireg programa *Advent u Tavankutu* u okviru kojeg se tijekom prosinca organizira više događaja.

Božićni koncert u Zemunu

ZEMUN – ZHZ *Ilija Okruglić* i župa Uznesenja Blažene Djevice Marije iz Zemuna priređuju božićni koncert pje-

vačkog zbora *Odjek*. Koncert će biti održan u subotu, 14. prosinca, u crkvi Uznesenja BDM u Zemunu, s početkom u 18 sati.

Godišnja izložba HLU-a Croart

SUBOTICA – HLU *Croart* organizira godišnju izložbu slika svojih članova i gostiju nastalih na Umjetničkoj koloniji *Panon 2024*. Izložba će biti postavljena u Galeriji Otvorenog sveučilišta Subotica, a otvorenje je u ponedjeljak, 16. prosinca, u 18 sati. Izložbu će otvoriti predsjed-

nica Izvršnog odbora HNV-a **Karolina Bašić**. U programu otvorenja sudjelovat će **Zoltan Sić** (poezija) te Dječji orkestar HGU-a *Festival bunjevački pisama*. Izložba se može pogledati do 30. prosinca.

Književni salon: Pjesnici s muzikom

SUBOTICA – Skladatelj i kantautor **Nemanja Nešić** iz Novog Sada bit će gost *Književnog salona* koji će biti održan u utorak, 17. prosinca, u HKC-u *Bunjevačko kolo* u Subotici. *Književni salon* nosi naziv *Pjesnici s muzikom*, a publika će moći čuti uglazbljene stihove **Cesarića, Kiševića, Šimića, Matoša** i drugih hrvatskih pjesnika te autorsku Nešićevu poeziju.

Nemanja Nešić je diplomirani kompozitor i kantautor, rođen u Subotici 1976. godine, a živi i radi u Novom Sadu. Završio je Akademiju umjetnosti, smjer kompozicija i dirigiranje. Kao autor, tijekom devedesetih i dvijetisućitih godina vodio je bendove *Revir* i *Mali princ* s kojima potpisuje ukupno pet muzičkih izdanja. Od 2016. godine nastupa kao kantautor, ali i komponira muziku na stihove pjesnika koje voli. Snimio je više glazbenih albuma, od toga dva kantautorska. Potpisuje više albuma i singlova kao aranžer, producent i instrumentalist, a piše i muziku za kazalište, televiziju i za djecu. Sudjeluje na brojnim glazbenim i književnim festivalima u regiji.

Organizatori *Književnog salona* su Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU *Hrvatska riječ*. Ulaz je besplatan.

Hommage koncert Oliveru u Subotici

SUBOTICA – Marko Žigmanović i prateći bend održat će i ove godine koncert *Ostale su pisme* s pjesmama **Olivera Dragojevića**. Koncert se održava u srijedu, 18.

prosina, u dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo* u Subotici, s početkom u 20 sati. Ulaznice se mogu kupiti u kafeu *Brokat* po cijeni od 1.000 dinara.

Godišnji koncert HGU-a *Festival bunjevački pisama*

Uspješna godina – uspješan koncert

»*Drugi projekt koji nam je također vrlo značajan jeste USB album koji smo nazvali 'Nasmij se i zapjevaj s nama'«, najavio je Vojislav Temunović*

Hrvatska glazbena udruga *Festival bunjevački pisama* održala je godišnji koncert 4. prosinca u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici. Tako su se subotičkoj publici predstavili Dječji zbor HGU-a *Raspjevane zvjezdice* pod vodstvom **Marine Piuković**, te Dječji tamburaški orkestar i Veliki tamburaški orkestar HGU-a pod vodstvom prof. **Mire Temunović**. Ovaj koncert predstavlja završnu manifestaciju, na kojoj se prikazuje dio svih aktivnosti u godini, a tome možemo dodati i podatak da su ove godine tamburaši snimili dva nosača zvuka, koji su trajni zapisi.

Na koncertu su se redale dječje pjesme, instrumentali klasične i tamburaške glazbe iz arhiva Hrvatske glazbene udruge, **Stipana Tumbasa** i Radio Beograda, a predstavljena su i dva projekta: *Tamburaški troplet* i novi USB album pod nazivom *Nasmij se i zapjevaj s nama*. Tako su se na programu našle novine koje su obilježile ovu godinu i učinili ju drugačijom.

»Godina koja se približava kraju je Hrvatskoj glazbenoj udruzi donijela dva glazbena projekta, uz one druge koje smo radili. Skupa sa Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata radili smo na projektu *Tamburaški troplet*, kako kroz šalu znam reći, mi smo bili 'izvođači radova', odnosno sve potrebno smo snimili. Smatrali smo bitnim i na godišnjem koncertu našoj publici prikazati dio tog projekta«, priča dopredsjednik HGU-a **Vojislav Temunović** i dodaje: »Drugi projekt koji nam je također vrlo značajan

jeste USB album koji smo nazvali *Nasmij se i zapjevaj s nama*. Idejni tvorac ovog projekta je **Josip Francišković** koji je i većinski autor novih, snimljenih dječjih pjesama. Uz njegove nove pjesme na albumu se nalazi i nekoliko pjesama iz arhiva *Smotre* ili *Festivala*. Uz to, taj album su kao vokalni solisti snimila djeca, te je to i njima bilo jedno novo iskustvo«.

Po riječima Temunovića USB album ima i drugu – pedagošku dimenziju jer se na njemu uz snimljene pjesme nalaze i matrice svih tih pjesama pa nastavnici glazbenog ili učitelji mogu koristiti ovaj materijal na glazbenom

i tako animirati djecu da se uključe i pjevaju. Publici se predstavio i dječji zbor udruge *Raspjevane zvjezdice* koji je ovim koncertom zaokružio godinu dana kontinuiteta i rada.

»Zbor čine djeca uzrasta od 6 do 12 godina i želja nam je raditi dječje pjesme, ali i neke svjetske klasike. Kao i u svakom dječjem zboru ovaj sastav će se vremenom mijenjati, jer prosto djeca rastu, stasavaju i prerastu dječje pjesme. Uvijek se u zboru najdulje zadrže najmlađi članovi, tako da s njima tek treba raditi i brusiti njihove talente. Osim pjesme, imamo i druge aktivnosti, te radimo i body percussion (kada se namjesto instrumenala koristi tijelo za davanje ritma), ali isto tako nakon nastupa razgovaramo o istom, te se trudimo popraviti ono što je potrebno. Učimo i o odijevanju za nastupe, kako se ponašamo na sceni, slušati druge, a sve je to okrunjeno pjesmom

i zajedništvom, te dobrim druženjem i zabavom«, priča voditeljica zbora Marina Piuković.

Kako je rekla Piuković, planova ima puno, ali i nastupa, osobito sada u ovo predblagdansko i blagdansko vrijeme. No, želja im je nastupati, putovati, stvarati nova po-
znanstva i usavršavati se.

Uz zbor, te uz tamburaški orkestar na godišnjem koncertu nastupili su i vokalni solisti koji su i snimali USB album *Nasmij se i zapjevaj s nama*, a to su: **Jakov Vukov**, **Ivan Vukov**, **Katarina Vukadinović** i **Roko Piuković**, te u ulozi *dide* **Vlatko Vojnić Purčar**. U ulozi voditelja bili su **Sofija Kovačević** i **Darko Temunović**, koji su na jedan drugačiji način proveli publiku kroz cjelovečernji program.

Na kraju koncerta okupljenima se obratio predsjednik HGU-a *Festival bunjevački pisama* prim. dr. **Marko Sente**, koji je zahvalio svima na radu i ustrajnosti, napose djeci koja marljivo rade ali i roditeljima koji podržavaju rad ove udruge i dovode djecu na probe.

Kako je najavio Temunović, sljedeća godina bit će u znaku jubileja, odnosno 25. *Festivala bunjevački pisama*, ali isto tako u planu je i *Smotra dječjih pjevača i zborova*, te 11. *Međunarodni festival tamburaša* koji Hrvatska glazbena udruga realizira u suradnji s Glazbenom školom u Požegi. Najavljeno je i natjecanje – *Festival vojvođanske tambure*, *Večer sa solistima* i drugo.

Održavanje koncerta pomogli su Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Grad Subotica, Hrvatsko nacionalno vijeće, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, NIU *Hrvatska riječ* i *Cro media*.

Ž. V.

Srednjoškolci uspješni na školskoj razini kviza

Nova sezona *Mreže čitanja*

Od trideset i sedmero srednjoškolaca, učenika subotičke Gimnazije *Svetozar Marković*, Politehničke i Srednje medicinske škole koji nastaju pohađaju na hrvatskom jeziku, na drugu, regionalnu razinu nove sezone kviza *Mreža čitanja* plasiralo se čak dvadeset i četiri učenika – rezultati su školske razine kviza za poticanje čitanja i kreativnosti *Mreža čitanja* namijenjenog srednjoškolcima. Ova prva razina natjecanja održana je 6. prosinca, a online kvizu znanja pristupilo je ukupno 684 učenika iz cijele Hrvatske i Subotice. Za daljnji plasman bilo je potrebno točno riješiti barem 60 posto odgovora, u čemu su se subotički srednjoškolci odlično pokazali, budući da ih većina nastavlja natjecanje.

Tema ovogodišnjeg projekta za poticanje čitanja i kreativnosti za srednje škole nazvanog *Mreža čitanja* je »U mreži prijateljstva«. Učenici su za prvu provjeru trebali pročitati knjigu **Angie Thomas** *Taj hejt u glavi* dok će na drugoj razini, koja je najavljena za 7. ožujka naredne godine pitanja biti iz ove knjige, ali i djela **Karen M. McManus** *Lažljivac među nama*. Za daljnji plasman, na posljednju treću razinu u svibnju 2025. godine, bit će potreban veći nivo znanja i razumijevanja pročitano, odnosno čak 75 % točnih odgovora. Tako će za nacionalnu

razinu srednjoškolci dobiti i treću knjigu s popisa *Šetač knjiga* autora **Carstena Henna**.

Kviz *Mreža čitanja* u Hrvatskoj organizira Hrvatska mreža školskih knjižničara, a u Subotici ga provodi Gradska knjižnica Subotica u suradnji s NIU *Hrvatska riječ*.

Organizatori nove sezone *Mreže čitanja* izuzetno su zadovoljni ponovljenim velikim brojem mladih ljudi koji su se prijavili i sudjelovali u ovom projektu. I u Gradskoj knjižnici Subotica potvrđuju da već godinama nemaju problem s brojem prijavljenih srednjoškolaca već da je on konstantno veliki, i to ne samo u Gimnaziji gdje se to obično i očekuje nego i u drugim, strukovnim školama gdje se nastava odvija na hrvatskom jeziku.

»To je samo znak da ako s mladima radite i ispravno promovirate knjigu i čitanje, neće izostati ni interesiranje jer knjiga će uvijek biti u modi samo je treba znati kako ponuditi mladim čitateljima. Sigurno je značajan i dobar izbor knjiga i aktualne teme, koja je također dobar razlog da se mladi odlučuju na čitanje i sudjelovanje u kvizu«, istaknula je knjižničarska savjetnica iz Gradske knjižnice Subotica koja je i koordinatorica ovog projekta u Subotici **Bernadica Ivanković**.

H. R.

Nagradni izlet za najbolje recitatore na hrvatskom jeziku

Božićna bajka u Osijeku

Najbolji recitatori na hrvatskom jeziku pamtit će subotu, 7. prosinca, kada su zahvaljujući Hrvatskoj čitaonici Subotica na čelu s **Bernadicom Ivanković** putovali na nagradni izlet u Osijek. Taj dan mnogi su proglasili najboljim danom, a kako i ne bi kad su cijeli dan uživali u bogatom programu koji je organiziran samo za njih.

Na nagradni izlet išli su oni koji su proglašeni najboljima na 23. Pokrajinskoj smotri recitatora na hrvatskom jeziku.

Osim djece iz cjelovite nastave, tu su bila i djeca koja pohađaju izborni predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture iz Sombora, Vajske, Plavne, Lemeša, Sonte, Berega i djeca iz Tavankuta, Đurđina i Subotice, kao i njihovi nastavnici, učitelji i mentori.

Prva »nagrada« u Osijeku bila je kazališna predstava *Božićna pustolovina*, a potom obilazak Arheološkog muzeja Osijek, te Muzeja Slavonije. Prava čarolija nastala je kada je na tramvajsku stanicu stigao »zaledeni« tram-

vaj i svima darovao »Božićnu bajku u tramvaju«. U tom tramvaju se skrio i *Lino* – velika maskota, kojoj su djeca obećala da će je upoznati s našom maskotom – *Hrckom*. Pisali su i pismo Djedu Božićnjaku, plesali, pjevali i grickali... Pregledali su recitatori i *Advent u Osijeku*, a oni hrabriji i kompletan grad u »Panoramskom kotaču«.

Nije potrebno niti spominjati da je zajednički ručak, ali i kompletan put, bio dodatni prostor za druženje, upoznavanje djece iz raznih mjesta, koja dijele ista interesiranja. Među nagrađenim učenicima bila su djeca različitog uzrasta od prvaša iz osnovne škole do maturanata srednje škole, ali svi su ovaj izlet iskoristili za novo/stara prijateljstva.

»Već više godine idemo na nagradni izlet u Osijek i djeca se uvijek vraćaju doma ispunjena brojnim kvalitetnim programom. To je na neki način svima njima dodatna motivacija za raditi, recitirati i širiti pisanu riječ. I ove godine je izlet, u najmanju ruku bio bajkovit i čaroban. Dužna sam spomenuti i zahvaliti ljudima koji su pomogli realizaciju ovog izleta, a to su pročelnik Upravnog odjela za društvene djelatnosti Grada Osijeka **Josip Jukić**, Dječjem kazalištu *Branko Mihaljević* i ravnatelju istoga **Ivici Lučiću** kao i dragim franjevcima fra **Miroslavu**, fra **Venanciju** i fra **Zoltánu**«, kaže Ivanković.

Pokrajinsku smotru recitatora na hrvatskom jeziku pomogli su Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, Grad Subotica, Hrvatsko nacionalno vijeće i Osječko-baranjska županija.

Ž. V.

Katolička Crkva u Srbiji dobila kardinala

Mons. Nemet novi kardinal

Foto: BetApGregorio_Borgia

Vijest da je Beogradski nadbiskup **Ladislav Nemet** imenovan za kardinala odjeknula je cijelom regijom. Katolička Crkva u Srbiji dobila kardinala. Mons. Nemet prvi je kardinal novije povijesti Srbije.

Protekli vikend bio je u znaku ovoga događaja, kada je 7. prosinca u bazilici Svetog Petra u Rimu održan konzistorij za imenovanje novih kardinala Katoličke Crkve. Uz kardinala Nemeta papa **Franjo** je u ovu službu uveo još 20 kardinala iz 17 zemalja cijeloga svijeta.

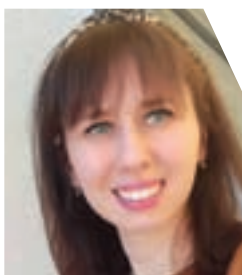
Kako je papa Franjo poručio, novi kardinali bit će »lice univerzalnosti Crkve, koja nastavlja naviještati milosrdnu Božju ljubav prema svima ljudima na zemlji, a uključivanje u Rimsku biskupiju pokazuje neraskidivu vezu između Petrove stolice i partikularnih crkava raširenih diljem svijeta«.

Zanimljivo je da je imenovanje mons. Nemeta došlo samo nekoliko tjedana nakon posjeta državnog tajnika Vatikana kardinala **Pietra Parolina**, koji je bio u posjetu povodom 100. godišnjice Beogradske nadbiskupije i 325. godišnjice Karlovačkog mira. Također, valja se podsjetiti kako je mons. Nemet za nadbiskupa izabran prije dvije godine, a prije toga je obnašao službu biskupa Zrenjaninske biskupije.

Ovom značajnom događaju, samoj ceremoniji u Vatikanu, kako su prenijeli srbijanski mediji, uz brojne hodočasnike, osobito iz Beograda, nazočio je i ministar kulture u Vladi Srbije **Nikola Selaković** u svojstvu specijalnog izaslanika predsjednika Srbije **Aleksandra Vučića**. Uz ministra Selakovića ovom događaju su prisustvovali i izaslanik patrijarha srpskog **Porfirija** vikarni episkop Novobrdski **Ilarion**, veleposlanik Srbije pri Svetoj Stolici u Vatikanu prod. dr. **Sima Avramović** i ravnatelj Uprave za suradnju s crkvama i vjerskim zajednicama u Ministarstvu pravde dr. **Vladimir Roganović**.

Zanimljiv je podatak da je dokument kojim se mons. Nemet imenuje za kardinala napisan na srpskom jeziku i na ćirilici, što je, kako je Nemet rekao, možda i prvi puta da je to uradio poglavar Katoličke Crkve.

Za BBC (na srpskom) britanski povjesničar **Rori Jomans** rekao je kako je kardinal iz Beograda vjerojatno još jedan pokazatelj izgradnje mosta i snage dijaloga Vatikana i Srpske Pravoslavne Crkve. On je naveo i kako je papa naporno radio da premosti jaz s pravoslavnim crkvama i smanji napetosti između dvije Crkve oko mnogih pitanja, a istovremeno se ovim naglašava multietnička i vjerska raznolika priroda Beograda i Srbije.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

»Ovom odlukom papa Franjo jasno je rekao svim katolicima u Srbiji da nas on vidi, prati i brine o nama«, ocijenio je kardinal Nemet za BBC i među ostalim rekao: »Nadam se i da će imenovanje pomoći u nastavku suradnje s Vladom Srbije u sređivanju otvorenih pitanja važnih za egzistenciju Katoličke Crkve u Srbiji«. Također, kardinal Nemet se nada da će njegovo imenovanje pomoći da se riješe pitanja položaja katoličkih humanitarnih organizacija u Srbiji, ali i restitucije, jer Beogradskoj nadbiskupiji do sada nije vraćeno ništa od imovine oduzete poslije Drugog svjetskog rata.

Srbija nije jedina većinski pravoslavna zemlja koja ima kardinala Katoličke Crkve. Istoga dana je i Ukrajina dobila kardinala, ali je on trenutačno na službi u Australiji.

Brojni mediji prenijeli su podatak kako je mons. Nemet prvi kardinal koji je rođen na teritoriju Srbije (Odžaci), a tu možemo dodati da je to točno, no samo kada je u pitanju novija povijest. Zanimljiv podatak iznio je press Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini gdje stoji: »Drago nam je primijetiti i da povijest pamti da je na području današnje Srbije, u banatskom selu Torda, rođen **Josip Mihalović** (1814. – 1891.), potonji zagrebački nadbiskup i također kardinal od 1877. godine, poznat i kao veliki obnovitelj zdanja zagrebačke katedrale. Ponosni smo što možemo skrenuti pozornost srbijanskoj javnosti i na tu malo znanu činjenicu, koju s ponosom spominjemo na današnji povijesni dan kada je još jedan klerik s naših prostora postao članom kardinalskog zbora«.

Kardinali su najbliži suradnici pape i on ih sam bira, a budući da to nije posebna služba, mons. Nemet će zadržati i svoju dosadašnju službu kao nadbiskup.

Tijekom ovog svečanog događaja papa Franjo je pročitao imena svih kardinala i svakome dao posebnu crvenu kapu – biret i prsten, a kardinali su ispovaljili svoju vjeru i položili zakletvu na vjernost papi i Katoličkoj Crkvi.

Glavni zadatak kardinala jest izbor pape, i to kolegij od najmanje 120 kardinala mlađih od 80 godina.

H. R.

Priprava za susret s Gospodinom

Treća nedjelja došašća nastavlja nas pripremati za drugi Kristov dolazak. U središtu je i dalje Ivan Krstitelj koji poziva na obraćenje jer se vrijeme ispunilo i Mesija je tu. Također i Pavao u Poslanici Filipljanima daje vrlo jasne upute koje nam mogu poslužiti da se i danas pripremamo za susret s Kristom, jer teškoće koje su mučile Filipljane i koje muče suvremene vjernike na isti se način mogu prevladati (usp. Fil 4,4–7).

Dobročinstvo i poštenje

Druge nedjelje došašća Ivan je pozivao na obraćenje. Govorio je o pripremi za susret s Mesijom na slikovit način, te nisu svi bili sigurni što to zapravo znači. Zato ove nedjelje čitamo kako mu ljudi dolaze, žele se obratiti, ali traže pojašnjenje, a on odgovara: »Tko ima dvije haljine, neka podijeli s onim koji nema. U koga ima hrane, neka učini isto tako« (Lk 3,11). Luka spominje i carinike i vojnike koji mu prilaze s istim pitanjem. Prvima odgovara: »Ne utjerujte više nego što vam je određeno« (Lk 3,13), a drugima: »Nikome ne činite nasilja, nikoga krivo ne prijavljujte i budite zadovoljni svojom plaćom« (Lk 3,14). Dakle, Ivan je potpuno jasan. Prvo što treba je činiti djela milosrđa, pomagati onima koji su u potrebi. Istina je, u vremenu došašća pokreću se mnoge humanitarne akcije s takvim ciljem i vjernici se uključuju, mada bi se vjerojatno mogli uključiti još i više. No, cijele godine oko nas ima ljudi koji trebaju našu pomoć i to ne samo materijalnu. Ljudi su osamljeni, često se osjećaju napuštenima, nemaju podršku u svojim bližnjima. Nekada im je mnogo više potrebna topla ljudska riječ i stisak ruke nego bila kakva materijalna pomoć. Zato trebamo biti dobročinitelji uvijek, a ne samo prigodno. Mi čekamo Kristov dolazak cijele godine, sva-

ki dan, a ne samo u došašću, te i izvan došašća trebamo živjeti tako da se pripravnici susretnemo s njime.

Ivanov odgovor carinicima i vojnicima za nas znači pravednost i poštenje u svemu što radimo. Kršćanska je dužnost, između ostalog, svoj posao obavljati pošteno i prema propisima, dobar kršćanin je i dobar radnik čime god da se bavi. U svakom poslu ima prostora za nepoštenje, i kakvi god da su trendovi u našem radnom okruženju, mi trebamo biti oni koji rade onako kako je pravedno i ispravno, jer Kristovi smo učenici i na poslu i privatno. Zato se tako trebamo i ponašati. Kada Krist bude došao, gledat će sva naša djela, a ne samo neka. I kada, kao što Ivan kaže, bude čistio gumno i sabirao žito, samo od onoga kako smo živjeli svaki svoj dan ovisit će gdje ćemo se u tom trenutku naći, da li u njegovoj žitnici ili u plamenu u koji će baciti pljevu.

Radujte se

Iako ne znamo kada će Krist ponovno doći, vjernik bi se trebao radovati tom susretu. »Radujte se u Gospodinu uvijek! Ponavljam: radujte se!« (Fil 4,4). Kršćanin je radostan unatoč svim ovozemaljskim problemima, unatoč progonima i nerazumijevanju, unatoč neprihvaćanju od svijeta, jer njegova radost dolazi od Gospodina. On zna da će za sve što sada trpi, za sve nepravde koje podnosi i za svako odbacivanje jer je bio svjedok Gospodinov biti nagrađen u susretu sa svojim Spasiteljem. Zato Pavao poziva na blagost prema svijetu. Kakav god da je svijet prema nama, mi kršćani trebamo nastupiti blago, jer jedino tako možemo utjecati na obraćenje onih koji su protiv nas. I na kraju, molitva je ono što nas povezuje čvrstom vezom s Kristom, iz molitve dolazi naša snaga, mir u iščekivanju njegovog dolaska i blagost koja nam je potrebna u svjedočenju Evanđelja.

Svete sličice, pismarice, molitvenici u somborskom muzeju

Radosti duše

»Svaki svećenik posvetio je svoju sličicu za neki jubilej ili ređenje nekom svecu ili duhovnoj tematici«, kaže Marija Šeremešić. »Molitvenik nije bio samo sveta knjiga iz koje se molilo, već nositelj kulture i tradicije jednog naroda, tako da je u religijskom životu pojedinca molitvenik imao centralno mjesto«, kaže Nikola Čutura

U Muzeju podunavskih Nijemaca u Somboru u četvrtak, 5. prosinca, UG *Urbani Šokci* iz Sombora priredilo je izložbu molitvenika i svetih sličica *Radosti duše*. Prikazani molitvenici dio su bogate zbirke **Nikole Čature** iz Bezdana, a svete sličice prikupila je autorica izložbe i predsjednica UG-a *Urbani Šokci* **Marija Šeremešić**.

Svete sličice za svećeničke jubileje

Izložba *Radosti duše* dio je ovogodišnje manifestacije *Dani hrvatske kulture u Somboru*.

»Nikola Čutura, profesor glazbe, orguljaš i kantor u crkvi u Bezdanu i član KUD-a Hrvata *Bodrog* sakupljač je starih biblija, pismarica, svetih pisama, molitvenika. Znala sam za tu njegovu zbirku i kada sam vidjela što je Nikola sve skupio već sam u glavi imala našu zajedničku izložbu svetih knjiga i svetih sličica«, kazala je Marija Šeremešić i dodala da je ovo prvi puta da se ovakva izložba priređuje u Somboru.

Kako kaže, svete sličice male su slike iz molitvenika majki i baka koje su one dobivale za jubileje svećenika i redovnika karmelskog samostana.

»Te sličice čuvala su se u molitvenicima. Našla sam ih u molitvenicima moje majke i mame, svekrve. Na izložbi smo prikazali samo dio od oko 100 sličica koliko sam ih sačuvala. Svaki svećenik je posvetio svoju sličicu za neki jubilej ili ređenje nekom svecu ili duhovnoj tematici. Govorim o svećenicima Hrvatima – Šokcima i Bunjevcima, Mađarima i Nijemcima«, kazala je Šeremešić.

Najstarija sveta sličica prikazana na izložbi je iz 1936. godine.

Zbirka od 300 svetih knjiga

Molitvenike, biblije, pismarice i druge svete knjige koje su bile dio izložbe *Radosti duše* Nikola Čutura počeo je prikupljati sasvim slučajno. Kako kaže, 10-15 molitvenika naslijedio je od svoje prabake i bake, ali o tome da ih počne skupljati nije razmišljao sve dok mu se nije obratila jedna stara gospođa iz Bezdana sa željom da mu pokloni

molitvenike jer se bojala da ih poslije nje neće imati tko sačuvati.

»Naravno da sam prihvatio, a kako to obično bude u selu brzo se pročulo pa su mi svoje molitvenike počele donositi i druge žene. I tako se popunjavala moja zbirka«, kaže Nikola.

Najviše molitvenika i drugih svetih knjiga je iz Bezdana, Stanišića i Sonte. Uglavnom su na njemačkom jeziku, a kako kaže Nikola to je i razumljivo jer je njemačko stanovništvo bilo najimućnije.

»Zatim na mađarskom jeziku i znatno manje na bunjevačkoj i šokačkoj ikavici, latinskom, francuskom i slovačkom jeziku. Iako su stari i nekoliko stotina godina, iako su se prenosili s generacije na generaciju molitvenici su dobro očuvani što pokazuje koliko su oni bili važni i koliko su se pažljivo čuvali. Molitvenik nije bio samo sveta knjiga iz koje se molilo, već nositelj kulture i tradicije jednog naroda, tako da je u religijskom životu pojedinca molitvenik imao centralno mjesto«, kaže Nikola.

Molitvenik, osim što se koristio za molitve, bio je statusni simbol. Bili su skupi, ali narodu potrebni, pa se svaka kuća trudila imati barem jedan molitvenik.

»Molitvenik nosi jedan trag postojanja naroda. On ima svoju primarnu ulogu, ali to su jako vrijedne knjige, koje imaju povijesni značaj i ne mogu dopustiti da tako nešto propadne«, objašnjava Nikola.

Dio starih molitvenika sadrži i pismarice, ali postoje i posebne pismarice, zbirke su to pjesama samo sa stihovima ili i notnim zapisima.

»To su pismarice koje se ja trudim i danas koristim kao kantor u bezdanskoj crkvi. Slobodno mogu reći da je Bezdan jedno od rijetkih mjesta gdje smo sačuvali stare crkvene pjesme. Nismo prihvatili nove pismarice, ni na mađarskim ni na hrvatskim misama, već pjevamo pjesme iz starih molitvenika. Za nas u Bezdanu to je sasvim normalno, ali kada nam na misu dođu vjernici sa strane začude se brojem starih pisama na našim misama«, kaže Nikola.

Najstarija knjiga u Nikolinoj kolekciji je molitvenik iz 1676. godine na francuskom jeziku. Knjiga jeste religijske tematike, ali kako se od XVII. stoljeća francuski jezik mijenjao Nikola još uvijek nije uspio otkriti što je sadržaj te knjige, je li molitvenik, pismarica, knjiga duhovnih promatranja.

»Trudio sam se pronaći što više molitvenika na šokačkoj i bunjevačkoj ikavici, ali njih nije bilo toliko puno koliko je bilo molitvenika na njemačkom i mađarskom. Na njemačkom i mađarskom je bilo puno više molitvenika, čak i lokalnih izdanja. Velike tiskare bile su u Apatinu, Odžacima i Baji koje su tiskale molitvenike na njemačkom i mađarskom jeziku. Molitvenici na ikavici koje imam su *Vrata Božja*, *Slava nebeska*, *Duhovna radost* i *Vinac bogoljubnih pisama*«, kaže Nikola.

Prikupio je do sada oko 300 svetih knjiga, ali nije stao sa skupljanjem. Kada god mu se javi netko, kada na internetu nađe neki molitvenik koji nema, trudi se da i taj primjerak stigne do njegove zbirke.

Z. V.

Božićni Koncert

Folklornog odjela HKPD "Matija Gubec"

Humanitarni koncert za KPD "Matija Gubec" Bakovići - Fojnica

Gosti: KUD "Mladost 1947" Subotica

Dom Kulture Tavankut

14.12.2024.

18h

Cijena ulaznice je 250din

Šekijevi bubnjevi

Po vlastitom priznanju **Zvonimir Vojnić Tunić** (rođen 1942.), mnogima poznatiji kao **Šeki**, u svijet glazbe ušao je potpunom slučajnošću. A za taj ulazak, nakon kojeg više nikada nije izašao, kriv je njegov susjed i veliki prijatelj, a kasnije i jedan od najpoznatijih subotičkih glazbenika svih vremena – **Kornelije Bata Kovač**. Bilo je to negdje koncem pedesetih godina prošloga stoljeća kada je Kornelije, skupa sa svojom »bandom«, svirao nedjeljni matine od 16 do 19 sati u subotičkoj Gimnaziji. Ali te nedjelje njegov bubnjar **István Micsik** nije se pojavio na svirki, a publika je već uveliko počela puniti školsku dvoranu. Više nije bilo vremena za oklijevanje. Bata je pozvao svoga prijatelja Šekija na binu, gdje su bili postavljeni bubnjevi, pokazao mu osnovne pokrete nogom, te lijevom i desnom rukom i naglasio mu da sve vrijeme gleda u njega. Kada on kimne glavom onda da krene, a isto tako kada mu dâ drugačiji znak da prestane s udaranjem u bubnjeve.

»Bio je to veliki izazov za mene, ali je nekako, uz muku i znojenje, na koncu vrlo dobro prošao. Naravno, Bata kao već veliki glazbenik slatko se smijao sve vrijeme naše zajedničke svirke i tako kumovao mom ulasku u čarobni svijet glazbe iz kojega, praktično, više nisam ni izašao«, sjeća se Šeki svog nevjerojatnog bubnjarskog krštenja koje se dogodilo prije više od šest i pol desetljeća.

Nakon nesvakidašnjeg glazbenog debija u subotičkoj Gimnaziji povratka više jednostavno nije bilo. Zvonimir počinje s ozbiljnijim slušanjem glazbe i vježbanjem na improviziranom bubnjarskom instrumentu u obiteljskoj kuhinji. Ubrzo su počeli stizati i novi pozivi za svirke, ali je shvatio kako ozbiljnijeg bavljenja glazbom neće biti ukoliko se ne nabavi i adekvatan instrument. Mladi bubnjar pomno se upoznao s potrebnim izgledom svog budućeg »alata« i pri tom istražio sve dostupne mogućnosti, pa je izbor pao na majstora **Szebényija** koji je imao limarsku radionu u neposrednoj blizini današnjeg hotela *Patria*. Šeki mu je odnio svoje nacрте, a majstor je napravio njegove prve bubnjeve. No, tu se pojavio jedan posve neplanirani problem. Prvi bubnjarski komplet bio je jako težak i trebala je poprilična snaga i vještina da se transportira od kuće do svirke i naravno natrag. Bilo kako bilo, uspijevao ih je nekako nositi do Gimnazije i Ekonomske škole (danas zgrada škole za gluhoonijemu djecu) gdje je sada već imao regularne, stalne angažmane i postupno počeo razvijati bubnjarsko umijeće. Uz brojne svirke zarađivao je i solidan novac za ono vrijeme, prištedio je određenu sumu i odlučio nabaviti mnogo pristojnije i profesionalnije bubnjeve. Saznao je kako u Zagrebu postoji jedan majstor koji pravi tzv. vjerne imitacije pravih bubnjeva, sjeo na vlak i zaputio se k njemu. Sve je dogovorio i nakon dva mjeseca bubnjevi su stigli u Subo-

ticu, a Šeki je konačno imao pravi instrument. I svirao je na njima sve do odlaska na duži glazbenički angažman u inozemstvo. Naravno, profesionalno bavljenje glazbom Zvonimir je svirao u revijalnim bendovima s kojima je nastupao diljem Njemačke. Zahtijevalo je i profesionalni instrument pa je Šeki kupio novi bubnjarski set. Ovoga puta to su bili bubnjevi renomirane marke *Ludwig* (nalaze se na fotografiji) koji su stajali ondašnjih 4.500 njemačkih maraka što je, po priznanju junaka ove priče, bila vrijednost polovine njegovog tadašnjeg automobila *ford*. Nakon osam godina glazbene pečalbe Zvonimir Vojnić

se odlučio vratiti u Suboticu. Zaposlio se kao ekonomist u špediciji, ali je i dalje ostao vjeran svojim bubnjevima, godinama svirajući u bandi **Ivice Bajića** na raznim sindikalnim proslavama raznovrsnu glazbu za zabavu. Početkom osamdesetih godina, također povratnik iz Njemačke trubač **Karlo Letić** (Subotičanima poznatiji kao vlasnik caffe bara *Papillon*) upitao je Šekija bi li se pridružio sastavu *Batton rouge band* čiji je repertoar bio inspiriran glazbom iz glasovitog filma *Blues brothers*. Nastupi ovog sastava i dalje se pamte u memoriji brojnih Subotičana, a ova zanimljiva glazbena storija nastala je zahvaljujući odličnoj memoriji danas 82-godišnjeg Zvonimira Vojnić Tunića.

D. P.

Predstavljanje slikovnice u Gradskoj knjižnici

Nije me strah

Dječja spisateljica, a ujedno i ravnateljica Sveučilišne knjižnice iz Osijeka **Dubravka Pađen-Farkaš**, posjetila je 5. prosinca Gradsku knjižnicu Subotica i susrela se s mališanima iz vrtića **Marija Petković – Sunčica** i **Marija Petković – Biser**, te im predstavila svoju slikovnicu *Nije me strah*.

Bilo je tu raznih dvojbi, razgovora i komentara, koga je i kada strah, a koga nije. Puna prostorija hrabrica, sve dok ne padne mračak, a onda? Onda se upali svjetlo i straha više nema.

Slikovnicu s prekrasnim ilustracijama, koje su djelo **Dražena Jerabeka**, predstavila je sama autorica, te im ispričala i priču o *Kvakaču* kojega su stalno pratili *mrakač* i *bljakač*, čudovišta iz dječakove glave. Nakon predstavljanja slikovnica djeca su imala priliku upoznati se i sa spomenutim ilustratorom.

Do ove promocije došlo je zahvaljujući plodnoj, dugogodišnjoj suradnji Sveučilišne knjižnice iz Osijeka i Gradske knjižnice Subotica.

»Suradnja s Gradskom knjižnicom traje godinama, a posebno me veseli jer smo ponovno potpisali sporazum o suradnji, te je ovo bio prvi korak te obnovljene suradnje. Nadam se kako će sljedeći susret biti u Osijeku, kada će knjižničarka iz Subotice **Bernadica Ivanković** doći k nama«, najavljuje autorica Dubravka i dodaje: »Susret s djecom i na hrvatskom jeziku i na mađarskom bio je

izuzetno uspješan, ispunjen sjajnom energijom, koju samo djeca mogu dati. Veseli me i komentar jednog dječaka, koji je rekao da dobro pričam priče«.

»U sklopu sporazuma između ove dvije ustanove je i razmjena knjižničara, osobito nam je drago jer je naša današnja knjižničarka i književnica. Njezina djela nalaze se i u našoj knjižnici, a po njima su rađene i predstave za djecu. Budući da su njena djela prevedena i na druge jezike, a među njima i na mađarski, ona se ovoga puta susrela i s djecom iz vrtića koji rade na mađarskom jeziku. Susret je održan baš uoči Noći biblioteka – projekta koji je ove godine pokrenut na inicijativu Ministarstva kulture«, priča Bernadica Ivanković.

Djeca za zadaću trebaju nacrtati Kvakača ili nekog od likova iz ovih priča, te će njihovi radovi krasiti vrtićke panoe i tako još dulje pamtili ovaj susret.

Ž. V.

Sveti Nikola imao pune ruke posla

Sveti Nikola je i ove godine obišao brojnu djecu diljem svijeta, pa tako i učenike koji su dio sustava obrazovanja na hrvatskom jeziku, bilo da su u cjelovitoj nastavi ili da pohađaju izborni predmet. Tako je u organizaciji Hrvatskog nacionalnog vijeća darove dobilo oko

Damir Budai,
2. b – OŠ 22. oktobar,
Monoštor

Stefan Forgić,
2. b – OŠ 22. oktobar,
Monoštor

700 djece uzrasta od jaslaca do četvrtog razreda osnovne škole. Darovi su stigli u Suboticu, Malu Bosnu, Đurđin, Tavankut i Monoštor gdje je cjelovita nastava, te i u mjesta i škole gdje se izučava hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture: u Sombor, Lemeš, Žednik, Bereg, Bezdan, Monoštor, Sontu, Vajsku, Plavnu, Sot i Srijemsku Mitrovicu.

»Svake godine se trudimo obilježiti blagdan Svetog Nikole. Uvijek nam je drago vidjeti nasmijana lica djece kada primaju darove. Ovo je bio poseban trenutak da zajedno podijelimo radost i duh darivanja koji se veže za ovoga sveca«, rekla je članica Izvršnog odbora HNV-a zadužena za obrazovanje **Nataša Francuz**.

Djeca su, osim ushićenja i darova, imala i priliku pokazati dio onoga što su pripremili svetom Nikoli u čast, a osim škola i vrtića, sveti Nikola je obišao i brojne udruge, kulturno-umjetnička društva koji su pripremili vlastiti program i razveselili djecu koja su njihovi članovi.

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Katarina Kujundžić**

IDEM U ŠKOLU: OŠ *Matko Vuković*, Subotica – 4. razred

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: gimnastika i Glazbena škola (sviram tamburu)

VOLIM: crtati

NE VOLIM: ići u školu

U SLOBODNO VRIJEME: vježbam gimnastiku

NAJ PREDMET: digitalni svijet

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: frizerka

Too optika

DR. TOOT

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Tražim simpatičnu i lijepu Hrvaticu za međusobno učenje hrvatskog i mađarskog jezika. Ja sam »mlad« umirovljenik, po nacionalnosti Mađar. Tel.: 061/6566-577.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa navise.

Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25. Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m²
Tel: 063/738-97-85

Prodajem kuću u Mišićevu – stambeni dio 130 m², plac 2800 m², u ekonomskom dijelu ima štala, svinjac i krupara, čardak, košarnik, dvije garaže. Informacije na telefon: 064/3007614.

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade voćke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Prodajem plišanu otunku, strigansku maramu, tkane ponjave i pregače. Informacije na telefon 062/1789106.

Pojačana kontrola prometa od 16. do 22. prosinca

Subotička policija provest će od 16. do 22. prosinca akciju pojačane kontrole prometa usmjerenu na otkrivanje prekršaja upravljanja vozilom pod djelovanjem alkohola i psihoaktivnih supstanci, prenosi portal subotica.com.

Budući da je trenutno period velikog broja proslava, aktivnosti prometne policije bit će prvenstveno usmjerene na otkrivanje i sankcioniranje prekršaja upravljanja vozilom pod djelovanjem alkohola i psihoaktivnih supstanci te će u narednom periodu u kontroli prometa biti angažiran maksimalan broj policajaca i tehnike.

Po podacima Ministarstva unutarnjih poslova u tekućoj godini vozači pod djelovanje alkohola izazvali su 66 prometnih nezgoda s poginulim osobama i 1.645 s ozlijeđenim, što dalje ukazuje da su alkoholizirani vozači izazvali svaku sedmu prometnu nezgodu.

Tijekom kontrole prometa policija je sankcionirala 51.362 vozača koji su upravljali vozilom pod djelovanjem alkohola, što je u odnosu na prošlu godinu povećanje za oko tri posto.

Policija poziva građane da praznike proslave odgovorno, da ne upravljaju vozilom ukoliko su konzumirali alkohol i da odgovornim ponašanjem pridonesu sigurnosti prometa, prenosi portal subotica.com.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji

VAŽI DO 17. 12. 2024.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sati i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Temišvar, prvi put

Granice zadovoljstva

Ne znam u koji bih kontekst mogla smjestiti ono o čemu bih pisala u uvodniku. Da li u kontekst divljenja ljudima koji strpljivo višesatno čekaju na granici svoj red i time gube dragocjene sate koje su trebali provesti na destinaciji na koju su krenuli? Ili, da sve stavim u kontekst pitanja – odakle ljudima entuzijazam da čekaju satima na granici? Ja svaki put kada moram na granici provesti više od pola sata, ili eventualno sat vremena, poludim. Nakon dva sata prelazim u fazu kad postajem donekle duhovita i pokušavam šalom prevladati očaj čekanja, a nakon tri sata padam u veliko mrgudanje i neizdrž, spremna sam odustati od svega. Ali to moje odustajanje je prouzrokovano činjenicom da postoje i drugi granični prijelazi, pa se grizem što sam dala šansu tom kraćem putu s vrlo popularnim graničnim prijelazom na kojem je uvijek gužva, dok za samo pola sata više vožnje mogu proći odmah granicu.

Svake godine u ovo doba odlazim u neki od okolnih europskih gradova na advent. Opće je poznato koliko volim šetati trgovima pod svim tim svjetlima, okupana mirisom cimeta, blještavilom, bajkovitim idejama, probuđenim nadama i svim ostalim omamljujućim trenucima koje nosi ovaj period godine. Spremna sam stati u red iza dvadeset ljudi i strpljivo čekati svoj *kurtoš kolač* uvaljan u cimet. Spremna sam trpjeti i kišu i hladnoću samo da taj jedan dan upadnem u ovaj imaginarni vrtlog.

Dakle, svake godine u ovo doba hitam preko nekog od graničnih prijelaza i nikada nisam doživjela gužvu koja mi se dogodila proteklog vikenda. U jednom trenutku zastali smo na granici skoro tri sata, pa smo se pomakli malo i onda opet zastali na neko duže vrijeme. Iskreno, ne znam koliko smo proveli na toj granici, ali čini mi se da je to bilo oko pet sati, dok se nismo okrenuli i otišli na drugi granični prijelaz. Ne želim se uplesti u priču što smo sve propustili zbog ovog čekanja, niti ću više nastavljati ovaj dio mog prošlog vikenda, ali želim reći da ne razumijem entuzijazam ljudi koji strpljivo čekaju na granici satima. I pokušavam nekako okrenuti okolnosti i sagledati ih s pozitivnije strane, a jedino što mi pada na pamet je smisliti bogat sadržaj na graničnim prijelazima, kako vrijeme provedeno u čekanju ne bi bilo uzaludno.

I sad, kada mi se uvod oteo u nedogled, želim reći da je Temišvar predivan i da mi je njegova ljepota promakla. Bar onaj svijetli dio, dostupan u obilasku tijekom dana. Svakako, advent je najljepši noću, kada se upale sve svjetiljke, ali žao mi je što nisam imala vremena

tijekom dana obići tri značajna trga u Temišvaru: Trg pobjede, na kojem se nalazi zgrada Opere i Nacionalnog teatra, Katedrala rumunjske Banatske mitropolije, kip vučice koja doji Romula i Rema (dar grada Rima iz 1926. godine), te reprezentativne zgrade u secesijskom stilu, građene između 1910. i 1914. godine; Trg slobode, na kojem se nalaze stara gradska vijećnica, kip Djevice Marije i bista **Decebal**a, posljednjeg dakijskog kralja. Na kraju, Trg jedinstva, na kojem se nalazi stup kuge, rimokatolička katedralna crkva, Barokna palača i Saborna crkva Srpske Pravoslavne Crkve.

Ali sam zato imala veliku sreću da za domaćina imam **Petra**, koji je, uz to što govori sjajno hrvatski jer ga je studirao na sveučilištu u Zagrebu, i sjajan interpretator i vrlo slikovit u svojim pričama, tako da me je Temišvar uspio očarati.

A noću, sve je osvijetljeno i ukrašeno, od baroknih zgrada do uličnih lampiona. Ulice su ispunjene raznim novogo-

dišnjim dekoracijama i drvenim kućicama sa štandovima na kojima se prodaje mahom domaća hrana i mnogo toga što karakterizira advent. Svega ima, od sarme, raznih slatkiša do kuhanog vina.

Ipak, uz sve napore i granične nepogode više je dobrih bodova za ovaj put, jer sam prije svega bila u sjajnom društvu, uspjela se okupati svjetlima adventa, koračati po novom gradu za mene, obići interaktivnu izložbu **Van Gogha**, hodati tržnim centrom koji je napravljen kao grad i čarobno ukrašen i ništa ne kupiti pri tome, te uživati u sjajnom gostoprimstvu Hrvata u Rumunjskoj. Malo li je...

Gorana Koporan

Iznenadjenjima u 1. HNL nikad kraja

Rijeka preuzela vrh

Kiks vodećeg *Hajduka* na gostovanju kod *Gorice* (0:1) iskoristili su Riječani i pobjedom protiv *Šibenika* (1:0) preuzeli prvo mjesto na tablici. Treći sudionik borbe za prvo mjesto *Dinamo* nastavio je seriju slabih rezultata odigravši doma neodlučeno (1:1) s glavnim iznenađenjem jeseni *Slavenom*.

Neizvjesno i uzbudljivo prvenstvo

Pogled na tablicu 1. HNL nakon 16 odigranih prvenstvenih susreta jasno iskazuje kako je u tijeku vrlo neizvjesna i nadasve uzbudljiva utrka između tri najveća hrvatska kluba. Glavni favorit, branitelj naslova i višetruki uzastopni prvak *Dinamo* ove sezone igra u vrlo promjenljivoj formi i na momčadi se vidi dodatni zamor zbog teških susreta na međunarodnoj sceni. Istina je da su *modri* vrlo blizu fantastičnog rezultata u redizaj-

HINA/ Daniel KASAP

HINA/ Daniel KASAP

niranoj Ligi prvaka i mogućnosti da prođu u drugi krug najjačeg klupskog natjecanja na svijetu. Ali zato u domaćem prvenstvu plaćaju visoku cijenu i prečesto gube bodove što je i rezultiralo tek trećim mjestom i zaostatkom od šest bodova za vodećom *Rijekom* i *Hajdukom*. Uspije li *Dinamo* ostvariti pozitivan rezultat protiv *Celtica* (pobjedom bi najvjerojatnije osigurao mjesto među 9 – 24 momčadi koje bi poslije razigravale za prolazak u osminu finala LP), onda bi se mogao više posvetiti domaćoj sceni i popraviti, za sada, dosta blijedi domaći dojam.

S druge strane, njegov glavni rival i najveći favorit za osvajanje naslova *Hajduk* nalazi se u svojevrsnoj krizi rezultata jer je u posljednjih pet susreta zabilježio samo pobjedu u derbiju protiv *Dinama* i čak dva poraza (*Varaždin* i *Gorica*), te remije protiv *Osijeka* i *Istre*. Mršav je to učinak, ali i velika propuštena prilika da se osjetnije bodovno pobjegne »ranjenom« *Dinamu*. Naravno, ništa nije izgubljeno jer prvenstvo se tek zahuktava, a slijedi i jadranski derbi protiv *Rijeke*. Poljud će biti ispunjen do posljednjeg mjesta (poznat je animozitet između ova dva kluba), no znakovita je i činjenica kako se sastaju dvije prvoplasirane momčadi prvenstva (*Rijeka* ima bolju gol razliku) i činjenica da bi pobjednik ovog susreta vrlo vjerojatno ponio naslov jesenskog prvaka 1. HNL. *Bili* ove sezone igraju odlično u derbijima (za razliku od susreta protiv momčadi iz donjeg dijela tablice)

pa bi to moglo biti ključni faktor u, čini se, odlučujućem susretu prvog dijela prvenstva.

S istim razmišljanjima u Split putuje i *Rijeka* jer je susret na Poljudu prilika da potvrde svoje odlične partije ove je-

Ljestvica

1. *Rijeka* (8 pobjeda – 8 remija – 0 poraza, 22:5) – 32
2. *Hajduk* (9 pobjeda – 5 remija – 2 poraza, 24:11) – 32
3. *Dinamo* (7 pobjeda – 5 remija – 4 poraza, 31:19) – 26

Foto: HINA

seni i s tri nova boda učvrste prvu poziciju. U prilog im ide odlična rezultatska serija kao i činjenica kako su nakon šesnaest odigranih susreta i dalje jedina neporažena momčad. Riječani igraju vrlo tvrd i na prvi dojam talijanski nogomet (minimalne pobjede i brojni remiji, ali teško gube) i sada će protiv sebe imati talijanskog stručnjaka (**Gattuso**) na klupi svog glavnog rivala. Bit će to veliki susret pun tenzija na uzavrelom splitskom stadionu koji će sigurno gorjeti u nedelju navečer (17.45). Jedno je sigurno: ljubitelji hrvatskog ligaškog nogometa će uživati, baš kao što i uživaju u ovoj, nadasve zanimljivoj i neizvjesnoj, sezoni 2024./25.

D. P.

RUKOMET

Zagrepčani bez šansi

Oslabljena momčad hrvatskog prvaka nije mogla na gostovanju pružiti jači otpor *Barceloni* (30:38) i ostaje zakovana za dno tablice u skupini B Lige prvaka. Slijedi stanka zbog predstojećeg Svjetskog prvenstva, pa će *Zagreb* svoj sljedeći susret igrati sredinom veljače protiv *Szegeda*.

SKIJANJE

Zubčić šesti u Beaver Creeku

Najbolji hrvatski skijaš današnjice **Filip Zubčić** osvojio je šesto mjesto na drugom veleslalomu sezone koji je vožen u Beaver Creeku (SAD). S novih 40 osvojenih bodova Zubčić ima ukupno 66 bodova i zauzima 19. mjesto u konkurenciji za osvajanje Velikog kristalnog globusa namijenjenog najboljem skijašu u sezoni 2024./25. Sljedeću priliku za nove bodove, kao i ostali hrvatski skijaši, imat će ova vikenda u Val d'Isereu (Francuska) gdje su na programu utrke u slalomu i veleslalomu.

POGLED S TRIBINA

ABA liga

Jedanaest kola odigrano je u regionalnoj košarkaškoj ABA ligi i polagano se već naziru favoriti za naslov, kao i članovi gornjeg doma koji će izboriti plasman u doigravanje. Na začelju se, također, postupno finaliziraju potencijalni kandidati za ispadanje iz elitnog društva tzv. Jadranske lige. Na vrhu je dominantan beogradski *Partizan* koji ima maksimalni učinak od svih 11 pobjeda, a prvi pratitelj je podgorička *Budućnost* (9-2). U užem krugu potencijalnih pretendena za pobjednički trofej nalaze se još i *Dubai* (8-3) i *Crvena zvezda* (8-2) (u trenutku pisanja beogradska momčad je imala susret manje), pa bismo realno među ove četiri momčadi mogli tražiti novog prvaka ABA lige. Na 5. mjestu je jedno od najugodnijih iznenađenja – subotički *Spartak* (6-5), debitant koji iz kola u kolo stječe neophodno iskustvo igranja međunarodnih susreta i iz prikrajka vrebaju šansu za neko rezultatsko iznenađenje. Slijede još *Igokea* (6-5) i *FMP* (6-5), te *Cedevita Olimpija*, *Split* i *Mega* (5-6) koji bi se, jednako tako, mogli izboriti za mjesto među osam najboljih momčadi ligaškog natje-

canja. Tri »fenjeraša« među kojima treba tražiti potencijalnog putnika u niži rang (ABA2) su posljednji *Mornar* (1-10), preposljednja *Cibona* (2-8), četrnaestoplasirani *Borac* (3-7) i trinaestoplasirana *Krka* (3-8). Slijedi novi set ligaških susreta, do kraja polusezone ima još pet susreta pa će sve biti mnogo više transparentnije.

D. P.

Foto: HINA/ BETAPHOTO/ABA liga/Crvena zvezda Mts/Djordje Kostic

Umotvorine

- * Trpe ljudi svašta pa se slome na sitnicu.
- * Čovjek se diže usporedo sa svojim ciljevima.
- * Loša je odluka koja se ne može izmijeniti.

Vicevi, šale...

- Ljubavi, zašto plačeš?
- Prvu sarmu koju sam ti napravila bacio si našem ćuku.
- Ajd ne plači, nabavit ćemo novog ćuku.

Kod psihijatra:

- Je li vam se već dogodilo da čujete glasove a ne vidite nikoga?
- Da, kad telefoniram.

Stoji žena ispred ogledala i gleda se, gleda, gleda...

Onda se okrene mužu i kaže mu:

- Za bolje i nisi.

Aforizmi

- * Kome svane usred dana, taj se očito iz sna probudio.
 - * Ne mogu mijenjati ni ljude ni svijet, ali mogu promijeniti sebe.
 - * I blijed obraz u nečijim očima je rumen i crven.
- Aforizmi Stjepana Volarića*

Vremeplov – iz naše arhive

Tamburaška sekcija, Šid, 2014.

Didine pripovitke (iz knjiga Balinta Vujkova)

Mladoženja spasava glavu

Danas momak zabegeniše divojku, ona njega, pa se uzmu – bilo to starima pravo, a ne bilo njim pravo. U staro vrime kod nas Bunjevaca je bio drugi adet. Gledalo se po kući i po porodici, gledalo se ko je kake povrže i kako će se atarovi sastaviti. Stari odaberu momku divojku, divojki momka – i to je svezano, baš ko da su i obadvoje na ularu doveli na vinčanje.

Lipog momka će tako ženiti. Nije momak – već jablan. Na rameni ma nije glava – već pamet.

Stari su sve svršili i sad će ga njegovi dovesti u divojačku kuću da i on vidi svog budućeg para.

Došli u divojačku kuću i momak vidi da je puna ko hrčkova jama. Ambari, karmiči, tavani – sve puno. Od marve i svinja se ne možeš okreniti: bogatstvo! Lipota, sve grmi di staneš.

Svud ga vode i sve mu se dopada, al nikako da mu pokažu divojku. Jedared došo red i na to. Bolje da nije.

Momak vidi: na banku se sklopčalo niko čeljade. Jesu l ga muve uplijuvale, jesu l mu u kosi švrake gnjizdo gnjizdile, to momak ne mož razaznat a baš je pametan.

– To ti je divojka. Vidiš iz kake čestite kuće se ženiš.

Otac mu okrenio divan na kuću, a momak ni ne trepće već samo veli: – Vidim.

Starci misle da je sad sve u redu, pa će se zadivani, al jedared samo primete da momak zaviriva po kući. Ne kaže nikom ni rič već zavlaci glavu u peć, njuška ko maćak za mišom, otiskiva dolafe i kovčeg od zida, gleda iza nji i ispod nji, zavlaci se pod krevete i već svud di bi dobar maćak cunjo.

Starci gledaju, pa gledaju i jedared će njegov otac:

– Sinko, šta je tebi?! Šta radiš to po tuđoj kući?

– O, baćo moj, baćo, šta bi drugo radio već gledam di se mogla sakrit ova moja divojka kad je Bog juće ubi sve gadne na svitu?

Kazo i osto živ, a stari su bogame jedva ostali živi kad su čuli taki divan. Nisu ni došli do riči, kad na crkvi udare sva zvona. Zvona zazvonila, a momak biž! ko da su ga žeravom posolili za vrat.

– Kud si nagnio ko brez glave?

Otac mu sav gori od sramote.

Sin ne staje već iz avlije viče:

– Spašavam glavu!

– Kaka te glava napopala?!

– Zar ne čujete – udarila su sva zvona.

Otac mu je sad već zaslipio od bisa.

– Nek zvone, šta se to nas tiče?

– Al se mene tiče, jel ako Vi ne znate ja znam da će danas Bog početi ubijati one koji uzmu vraga čerez blaga. Ubijaće sve take čim zvona odzvene, a ja još ne poznajem toliko ovu kuću ko Vaša divojka da bi se moglo sakrit ispod Boga ko što se ona juće sakrila kad je ubi sve gadne.

Ode mladoženja i ne na ularu, ni na lancima ga nisu više mogli dovući u tu kuću. Oženio se posli s lipom i pametnom divojkom ko što je i on bio. A to je bio moj čukundida, i zato sam i ja tako lip i pametan, makar su švrake najviše volile moj mozak kad bi jako ožednile, makar mi niko živ neće pronaći koje mi je nos a koje su bradavice. To je tako, pa vi virovali el ne.

Šaljive hrvatske narodne pripovijetke, 1958.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Svitlost

Subota j. Dok se još sprimam majka viče, javlja da j baka Janja javila da potli užine dođem na divan. Da mi kogod reko da će baka Janja tako pofalit da ne može priko sokaka prič i da ćemo kako ispada sam subotom imat divan ne b povirovo. Još ju u leđi drži da iz sobe ne može mrdnit. Poradio, užino pa odjurio dosta prija neg što j rekla. Došo prvi, baka Janja mi gura paprenog šećera u džep od fros luka. Evo i druge doletile. Baka Janju jest da j uvatilo u leđi al jezik joj radi ko singerica, ko podmazan. Divanit kadra ovdal do Dunava i natrag. Započinje: »Čeljadi, ne mož se oprostiti ovi leđi. Kurtala bilo i te metle, vrag ju na mene nano. Vidiće kaću je se ope latit. Zamislite, nisam mogla više durat i unuka mi nosila juče u varoš kod doktora. Pripiso mi šaku likova, vala će pomoć. No nisam vam to tila reć već ovo. Mrak već bio kasma se zaputiti. Čeljadi, pa ja dugo nisam išla noćom po selu pa još noćom po varoši. Pa to koda će Božić sutra. Digod se okreneš sve svitli. Digod trepa toliko da nemož gledat redovno. Kaže dite biće još i svitlije, trepaće još i više kako ide Božić. Kaže da j taka sade moda, da dica volju tako, a i veliki izgleda volju kako vidim kad sve to platu. Čutim, bolje da ništa ne kažem. Ta znate da sa dicma danaske i ne mož baš divanit. Kažu da mi stari ne razumimo, i ne znamo. Da nas vrime prigazilo kako se moderno kaže. I bome sam se baš zaštudirala. Pa još kad čujem kako svi naručivu šta bi za Božić. Čeljadi pa ovo sve koda j badava. Pa ono naše vrime prid Božić ni ni ličilo navo vrime. Daleko, ni blizu. Čeljadi svit se odviše prominio«. Dok je još divanila strina Evča maramu namišća, zasukiva se. Baka Janja ni završila nije, divani: »Baka Janjo vi bi vratili sve unatrag. E ne mož. Novo j vrime, sve i triba da se svitli. Nek se vidi da ide Božić. Nek Božić svitli do neba, i više. Svitlosti nikad dosta. Struje barem ima. Vala smo se borili za to«. Ni strina Evča ni usta zatvorila redovno a baka Marica skočila: »Evča, struje dosta ima? To kažeš. Ta mi smo se za tu struju napatili. Kase struja uvađala prija tričetvrt vika muški iz pešest kuća u koje se struja uvlačila sa bandere su morai it otić i donet tu bagremovu banderu iz šume. Moralo se otić, donet, ukopat pa se još i moljit oće I uspit ta struja. Struju smo čekali ko lik i ni blizu ni svitila ko danaske«. »Jeste, kaj došla struja i svitlost koda nam je svanilo. Prija struje da ni šundulana mrak bi bio u kuće. Nismo ni znali zave sviće što se meću na vince za advent. Ta nismo ni znali ni za vince ni za adventske sviće«, baka Manda će. Baka Tonka objašnjava da ni onda bilo kićenja grana svim i svačim ko danaske. Bio sritan ko j mogo dobit, nać, oprost Bože jel ukrast grančicu na koju bi obisili kriškindli i koji or jel tako štagod. I sve to pod šundulanem. A kase struja na sokaku spominje i ka j došla bio mrak na sokaku«. Saće baka Janja. Ispravila i leđa. Čak se i digla pa će: »E moja Evča i umrićeš al ćeš slabo šta naučit. Sva ta svitla, trepanje, drangulije što svitlu, svi ti darovi što se pripravlju za Božić, ta ništa to ne vridi ako u srcu nemaš svitlost, ako ti duša ne svitli. Da se suncem okitiš ne vridi ti ako ne viruješ. Ta sva svitlost svita ne može ti spasit. A kako kažeš ako smo se zavo borili ne piše nam se dobro«. Bome sam se zaštudiro pa ću: »Baka Janjo, pa jel onda možda tako da se iza te svitlosti štagod sakriva?«. Svi zinili.

U NEKOLIKO SLIKA

Susret elektora HNV-a u Rumunjskoj

Sarma s dimljenom slaninom

Sarma je jedno od najpoznatijih jela tradicijske kuhinje na ovim prostorima, koje svojom toplinom i bogatim okusom nezaobilazno obilježava zimske dane. Podrijetlo ovog jela vodi nas do Osmanskog carstva, odakle se receptura proširila u različitim varijantama diljem jugoistočne Europe. Iako se sarma može pripremati tijekom cijele godine, posebno je popularna u hladnijim mjesecima, kada se koristi kiseli kupus – ne samo zbog okusa, već i zato što je kišljenje kupusa tradicijski povezano s pripremama za zimu. Sarma se također služi u svadbama, a posebno u Bačkoj, pa je postalo i nezaobilazno jelo naše kuhinje. Osim što grije tijelo i dušu, sarma je često na stolovima tijekom obiteljskih okupljanja, blagdanskih ručkova i posebnih prigoda. Njezina priprema, koja zahtijeva strpljenje i posvećenost, mnogima predstavlja i simbol zajedništva i tradicije, budući da se svi sjećamo kako smo kao djeca uživali u okusu sarme koju su nam kuhale naše majke i bake. Bez obzira na protok vremena i sve jači pritisak modernog doba, sarma ostaje omiljeni zimski specijalitet koji povezuje generacije.

tva i tradicije, budući da se svi sjećamo kako smo kao djeca uživali u okusu sarme koju su nam kuhale naše majke i bake. Bez obzira na protok vremena i sve jači pritisak modernog doba, sarma ostaje omiljeni zimski specijalitet koji povezuje generacije.

Sastojci:

veća glavica kiselog kupusa (prokule)
100 g crnog luka
100 g riže
suncokretovo ulje
100 g suhe dimljene slanine
600 g miješanog mljevenog mesa (junetina i svinjetina)
1-2 jaja
pola žličice slatke mljevene paprika; ako volite pikan-
tno, dodajte ljutu mljevenu papriku po ukusu
mljeveni papar i sol po ukusu
2-3 litre vode

Za zapršku: brašno, ulje, slatka mljevena paprika

Prije kuhanja: Glavicu kiselog kupusa natrgati na listove, a od njih odrezati zadebljali korijenski dio. U loncu je potrebno ostaviti par listova za podlogu. Slaninu narežite na sitne kockice da se što bolje sjedine s mljevenim mesom. Luk ogulite i sitno nasjeckajte. Stavite rižu u vodu da odstoji, pa ga ocijedite.

Priprema nadjeva: Na ulju napola popržiti luk, pa dodati slaninu. U posebnu zdjelu stavite mljeveno meso, blago pirjanu slaninu i luk, rižu, slatku (i po želji ljutu) mljevenu papriku, sol i mljeveni papar po ukusu. Sve sastojke dobro izmiješati, dodavati jedno po jedno jaje i miješati dok masa ne bude ujednačena i malo rastresita.

Priprema:

Na sredinu lista kiselog kupusa staviti pripremljen fil, bočne dijelove lista prebaciti preko fila i smotati list do kraja. Preliti s malo ulja dno lonca i poredati listove kiselog kupusa koje smo odvojili za podlogu i redati složene sarme u krug. Poslagane sarme prekrijte listovima kiselog kupusa, nalijte vodu do vrha, poklopite i stavite na vatru da se kuhaju. Kad se pojavi prvi ključ, smanjite temperaturu i uz povremeno protresanje posude kuhajte sarmu 2-2,5 sata. Začiniti po želji. Na zagrijanom ulju popržite brašno i dodajte alevu papriku. Zapršku prelijte preko sarme i protresite lonac da se pomiješa sa saftom. Kuhamo još pola sata, ali pazimo da se sarme ne raskuhaju.

Posluživanje: Sarme možete poslužiti u dubokim vatrostalnim ili keramičkim zdjelama i na plitkim tanjurima. Stavljaju se dvije do tri sarme po osobi, prelivene s malo safta u kojem su se sarme kuhale.

KuHaR tradicionalnih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

5plus

JEDNOM POLISOM pokrijte 5 rizika

Osigurajte sebe, svoj automobil i putnike u njemu samo jednom polisom

Maksimalan oprez u vožnji, briga o automobilu i ljudima u njemu nekada nisu dovoljni da nas zaštite od nepredviđenih okolnosti poput kvara vozila, loma stakala i prirodnih rizika. Bilo da ste na odmoru ili službenom putovanju, uz polis **Paket 5+ Milenijum osiguranja** nećete morati da brinete zbog okolnosti koje nisu pod Vašom kontrolom.

Ovom polisom osiguraćete se od **pet najčešćih rizika** i obezbediti:

1. Osiguranje od loma stakala na putničkom vozilu;
2. Osiguranje putničkog vozila od oštećenja usled prirodnih rizika;
3. Osiguranje lica u putničkom vozilu od posledica nesrećnog slučaja – nezgode;
4. Pomoć na putu;
5. Zamenska vozila.

www.mlos.rs
 011/ 715 23 00

FREKVENCJE:

NOVI SAD 90,0 MHz
SUBOTICA 90,7 MHz
SOMBOR 95,7 MHz
NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

[@Radio.Marija.Srbije](https://www.facebook.com/Radio.Marija.Srbije)

[@radiomarijasrbije](https://www.instagram.com/radiomarijasrbije)

KONTAKT:

Ured: 024/600-099
Program: 024/600-011
SMS: 063/598-441

RADIO MARIJA
Kršćanski glas u vašoj kući!

Slušajte nas i na aplikacijama:

ILI-ILI

AKCIJA

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po **1 dinar** ili
- 12 meseci sa **50% popusta**

**Astra
Telekom**

011 44 22 009

PROSLAVA PRAZNIKA HRVATSKE ZAJEDNICE

DAN IZBORA I. SAZIVA

HRVATSKOG NACIONALNOG VIJEĆA

U REPUBLICI SRBIJI

Svečana akademija proslave praznika hrvatske zajednice

Dana izbora I. saziva Hrvatskog nacionalnog vijeća

u Republici Srbiji bit će održana u

Velikoj vijećnici Gradske kuće

13. XII. 2024.

s početkom u 19 sati.

U okviru akademije HNV dodjeljuje
priznanja za društveni rad,
doprinos obrazovanju i hrvatskoj kulturi
za 2024. godinu.